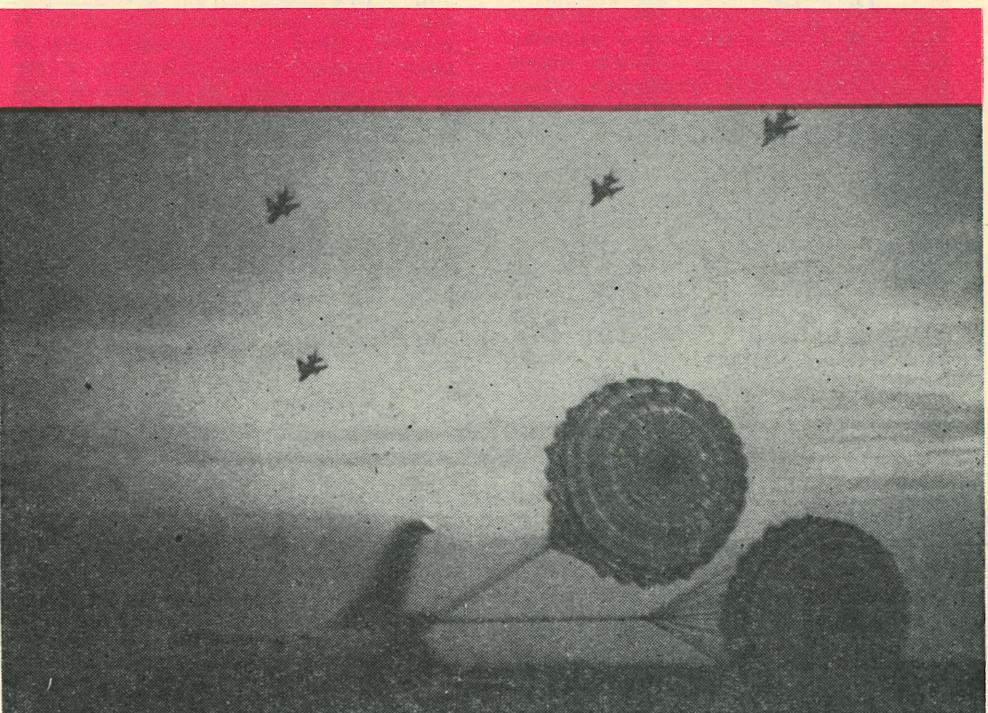
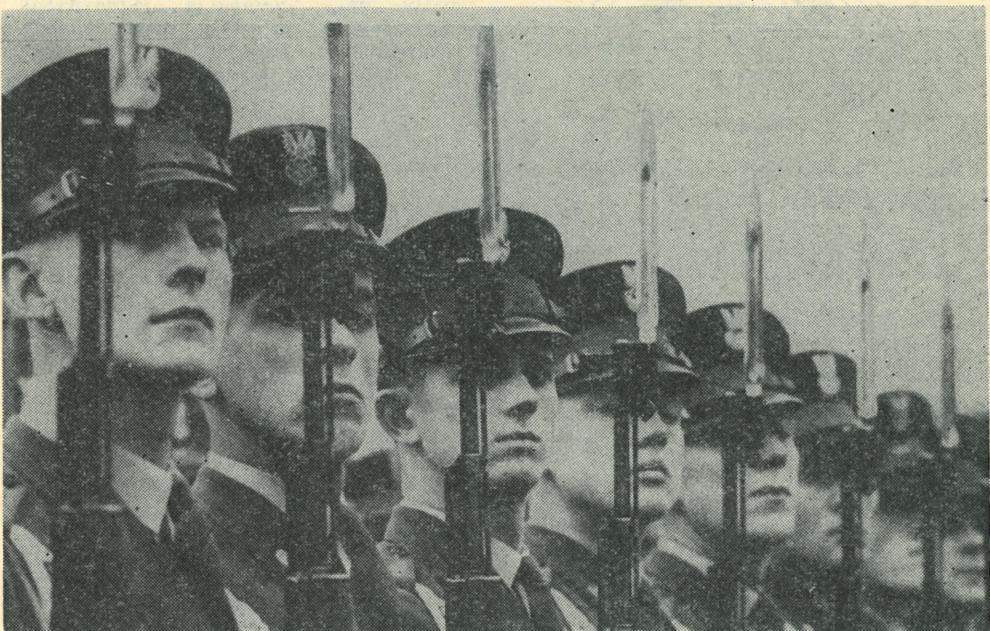

ZIVOT

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • RÍJEN • OKTÓBER • PAŹDZIERNIK • ČÍSLO 10/1978 ROČNÍK 21 CENA 1 ZŁ

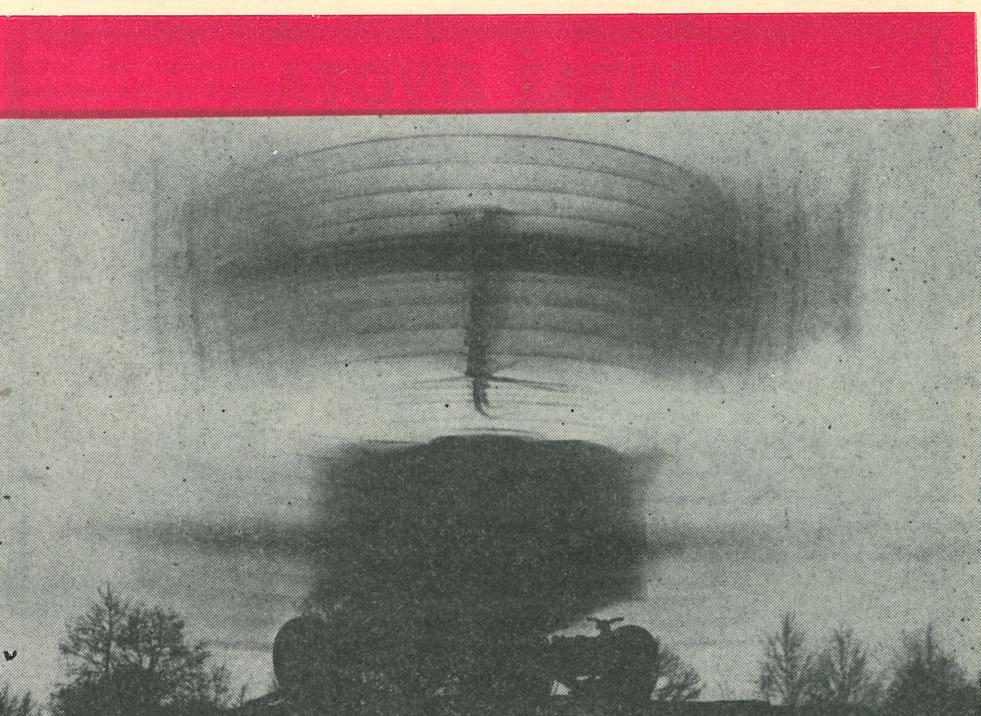

35 LET POLSKÉ LIDOVÉ ARMÁDY

Toto výročí je nám všem blízké. V každé rodině v naší zemi byl nebo je její člen, spjatý s lidovou armádou. Připomeňme si její důstojnou tradici: 12. října 1943 se sovětskými vojáky zahájili útok také vojáci v čtyřrohých čepicích — kościuszkowci. Na dlouhé cestě od Lenína do Berlína se rodilo nové Polsko za současného osvobozeneckého úsilí polského lidu. Od té doby po dnešek Polská lidová

armáda střeží naše hranice, pomáhá při mírovém rozvoji země a účinně chrání socialistické výdobytky polského národa. Ve spojenectví se Sovětskou armádou a ozbrojenými silami dalších bratrských socialistických zemí je pevným článkem obranného spojenectví socialismu — Varšavské smlouvy.

Tradičný sviatok poľského vidieka — celoštátné dožinky sa konali 10. septembra v Olštine. Starejší L. Gajdinowski, riaditeľ známeho kombinátu Št. majetkov v Bartoszyciach a A. Kaleniková, ktorá spolu s manželom gázduje na 20 hektárovom špecialistickom gázovstvom odovzdali hospodárovi dožiniek Edwardovi Gierkovi pečen chleba — symbol tohoročnej úrody. Edward Gerek v mene najvyšších štátnych orgánov srdečne podakoval poľským roľníkom za ten krásny chlieb z tohoročnej úrody. „Budem sa snažiť, — povedal — tak ako doteraz, delit všetko, čo nás národ využíva, spravodlivo, aby tohto chleba stačilo pre všetkých...“

Foto: CAF-Matuszewski

NOVÝ PROGRAM VZDELÁVANIA

Neuplynulo ešte päť rokov od historického uznesenia Sejmu, týkajúceho sa nového poľského systému národnnej edukácie, a už sa začalo učiť vyše pol milióna sedemročných detí, o ktorých budeme môcť povedať o desať rokoch, že sú prvými absolventmi všeobecnej strednej školy. Počas tohoročného školského sviatku — tradične 4. septembra sa vo všetkých školách deti, učitelia a rodičia zúčastnili slávnostných zhromaždení, ktoré zahájili prvú etapu realizácie školskej reformy. Zdôrazňovalo sa, že táto nová škola má byť tvorivou školou a vychovávať mladé pokolenie plne pripravené k životu v súčasnom svete, podľa potrieb a ambícií našej krajiny.

Premeny v osvetovom systéme zahrňujú celú krajinu. Ich kladné následky sa prejavia najmä na sviatku. Máme už v Poľsku 1639 gminných zbernych škôl. Sú to školy, ktoré zaručujú solídnejšie vzdelanie a odstraňujú rozdiely, aké doteraz existovali v úrovni sviatkov a mestských škôl. Proces tvorenia ďalších zbernych gminných škôl je vo sieti týchto úloh mimoriadne dôležitý. Ako sme sa dozvedeli, do konca tohto roka sa odovzdá do užívania ďalších 22 gminných zbernych škôl. Nadafej však asi 20 percent gmin nemá takéto školy. Plánuje sa, že aj tam zanedbano vzniknú. Je to nevyhnutné pre všeobecnú reálizáciu školskej reformy. Tento rok sa učí celkom 6,1 mil. žiakov. V tom 4,1 mil. na základných školách. 475 000 chlapcov a dievčat sa učí na priemyslovkach, odborných stredných školach a iných učilištiach. Na všeobecnovzdelávacích liceánoch sa učí 390 000 žiakov.

ALKOHOLIZMUS

VZBUDZUJE ZNEPOKOJENIE

V septembri rokoval vo Varšave 32. medzinárodný kongres o alkoholizme

a nadužívani liekov. Vyše 1000 odborníkov reprezentujúcich všetky kontinenty našej zemegule jednoznačne konštatovalo, že stály rast spotreby alkoholických nápojov má celosvetovú tendenciu a vzbudzuje vážne zne- pokojenie.

Poľsko z hľadiska množstva spotreby alkoholických nápojov na jedného štatistického obyvateľa nepatrí ku krajinám, v ktorých sa najviac pije. V súčasnosti sa spotreba čistého alkoholu u nás pohybuje na úrovni 8,2 litra čistého spirítusu na hlavu obyvateľa ročne. Vo Francúzsku, Taliansku či Španielsku sa pije oveľa viacej. Ale my pijeme v horšom štýle. Pijeme tuhšie nápoje, pijeme ich viacej a to v kratšom období a v nie najvhodnejšom čase. Následkom tejto „menšej“ spotreby je u nás viacej opitých ako inde a postihujú nás citelnejšie materiálne a spoločenské straty.

Štatistika vypracovaná sociológmi dokazuje, že máme v Poľsku päť miliónov ľudí, ktorí pijú intenzívne. Polovica z nich sú muži vo veku 18–64 rokov. Každý z nich pije ročne 120 litrov vodky. V roku 1976 sme vypili 70% vodky a iba necelých 30% slabších alkoholických nápojov (víno, pivo). Štatistický Francúz či Talian pije iba 12% tuhých alkoholov, Čech — 13 percent. Alkoholické nápoje tvoria 10 percent hodnoty našich nákupov. V roku 1970 sme vydali na alkohol 48 mld zlôtých, v roku 1976 skoro trojnásobne viacej.

Škody vyplývajúce z nadmerného a nesprávneho pitia sú obrovské. Skoro polovica priestupkov má súvislost s nadužívaniem alkoholu. Okolo 67 percent neplnoletých prostíutok pochádza z kruhov pijanov. 95 percent chuligánskych priestupkov sa pácha pod vplyvom alkoholu. Opití spôsobujú 25 percent autohavárii a cestných karambolov. Znalič problému tvrdia, že absolútna triednosť v práci by prispela k rastu národného dochodka brutto o 10 percent, čo znamená okolo 175 mld zlôtých.

K týmto fragmentárnym, ale výrečným údajom o škodlivosti alkoholu možno pridať dlhý zoznam iných záporných následkov, týkajúcich sa napr. zdravia, rodiny atď. Napríklad v rodinách opilcov sú rozvody desaťkrát častejšie. Hodno sa nad tym zamyslieť a celkom iste treba podporovať všetky iniciatívy smerujúce k vytváraniu ovzdušia, v ktorom pitie vody nebude najpopulárnejším spôsobom trávenia voľného času.

SÚŤAŽ ŽIVOTA

ZÍSKAVAME PREDPLATITEĽOV NA ROK 1979

Vypisujeme tradičnú súťaž pre krajanov, poštových doručiteľov a čitateľov Života zbierajúcich predplatné na rok 1979. Podmienky súťaže sú také isté ako vlni. Predplatné pre odberateľov v Poľsku vplácame výlučne na poštovom úrade buď miestnemu doručiteľovi.

Predplatné pre odberateľov v cudzine posielame poukázkou na adresu: RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO Nr 1531-71. Ročné predplatné v Poľsku — 12 zł, do cudziny — 18 zł.

Termín získavania predplatiteľov iba do 25. novembra 1978!

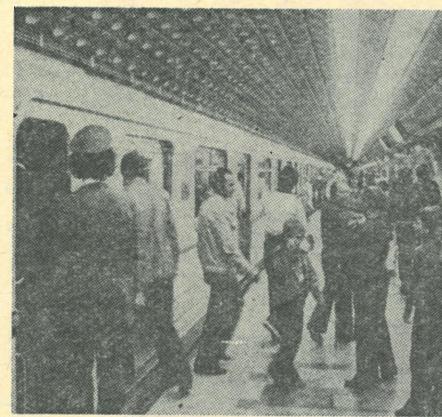
Na tých, ktorí získajú najviac predplatiteľov na rok 1979 čakajú hodnotné ceny vo výške 10 000 zł.

ŽIVOT V KAŽDEJ KRAJANSKEJ RODINE!

DRUHÁ TRASA PRAŽSKÉHO METRA

Dne 12. srpna dostala Praha druhou trasu metra. Téměř pět kilometrů podzemní tunelů trasy 1A, spojující Dejvice s Vinohrady, zdolají vlaky s cestujícími za necelých deset minut. Dilo, na kterém se podílelo na 7000 pracovníků, bylo díky spinění sdruženého socialistického záväzku 45 podniků a sovětských kolektívů, uvedeno do provozu o sedm týdnů dříve. Provoz na druhé trase symbolicky zahájil přestřílením pásky vedoucí stranické a vládní delegace, generální tajemník ÚV KSČ a prezident ČSSR Gustáv Husák.

Vybudování nové linky metra je dalším činem, který naplňuje usnesení XV. sjezdu KSČ o rozvoji Prahy a současně je konkrétním důkazem prospešnosti spolupráce ČSSR se Sovětským svazem.

Stanice nové trasy pražského metra

EXPORT TECHNICKÉ MYŠLENKY

V 63 zemích sveta pracují polští odborníci. Jsou to inženieri, zeměměřci, architekti, lekári a vědci. Celkem v zahraničí pracuje přes sedm tisíc pracovníků, kteří po světě rozšiřují a tvoří dobré mínění o polské technické myšlence. Vysíláním odborníků do cizin se zabývá specializovaný podnik zahraničního obchodu Polservice. Výdělek na exportu polské technické myšlenky je dost velký. V minulém roce činil 230 milionů zlótých devizových a letos se počítá s 300 mil. dev. zlótých.

Polští odborníci se v zahraničí zabývají nejrůznějšími problémy. Např. krakovský Miastoprojekt v současné době pracuje na výhledovém programu bytové výstavby pro Irák a kolektív polských odborníků připravuje návrh na intenzifikaci zemědělství v severních oblastech této země. Projektuje cementárny a hledáme ložiská fosforanů v Libyi. V Nigérii a v Čade provádí aeromagnetický a aeroradiometrický výzkum. Naši odborníci pracují také v socialistických zemích v Sovětském svazu, Československu a NDR. Názory o našich odborníkach jsou shodné. Všichni si váží jejich odbornosti, vysoké kvalifikace a solidnosti při plnění přijatých úkolů.

PÁPEŽ JÁN PAVOL I.

26. augusta 1978 sme sa dozvedeli, že 111 kardinálov zhromaždených na konkláve zvolilo za rímskeho biskupa a pápeža kardinála Albina Lucianiho, benátskeho patriarchu, ktorý prijal meno Ján Pavol I. Nepočítalo sa s ním medzi mnohými kandidátmi na pápeža a odborníci ani nepredpokladali, že bude tak rýchlo zvolený, už prvý deň počas popoludňajšieho hlasovania. V tejto situácii je pochopitelný záujem o životopis nového pápeža nielen vyše 700 miliónov katolíkov, ale aj celej svetovej verejnosti.

Ján Pavol I. sa narodil 17. októbra 1912 v Forno di Kanale v Taliansku. Pochádzal z chudobnej robotníckej rodiny. Jeho otec bol fúkačom v skejnej hute. Po štúdiach na seminári bol vysvätený za knaza 7. júla 1935. Potom študoval v Rime a na Gregoriánskej univerzite urobil doktorát. Pracoval ako kaplán a neskôr ako farár v benátskej diecéze. V roku 1958 bol menovaný za biskupa a v roku 1969 za benátskeho patriarchu — arcibiskupa. Kardinálom je od roku 1973.

Celá jeho pôsobnosť je spojená s diecézou v Benátkach. Nikdy nezastával žiadne administratívne funkcie v rímskej kúrii a ani sa nezaobral — ako poslední štýria pápežovia — diplomatickou činnosťou v rámci cirkev. Bol však aktívnym účastníkom druhého vatikánskeho koncilu a značne prispel k dielu obnovy a modernizácie vzťahov medzi cirkevou a súčasným svetom, ktoré sa začalo na tomto koncile.

29. SEPTEMBRA TR. PÁPEŽ JÁN PAVOL I. NEČAKANE ZOMREL. BOL TO JEDEN Z NAJKRATŠÍCH PONTIFIKA V DEJINÁCH KATOLICKEJ CIRKEV.

KDO JE CHUDOBNÝ A KDO JE BOHATÝ?

Americký časopis E.S. News & World Report v bohatém informačním materiále dělí obyvatele zemí našeho sveta na chudobné, stredné zámožné a bohaté. Do první skupiny započítává obyvatele zemí, ve kterých průměrný národní produkt brutto na jednoho obyvatele nepřesahuje ročně 50 dolarů. Do druhé obyvatele zemí, ve kterých se tento ukazatel pohybuje na úrovni 551 až 2000 dolarů ročně. Třetí, zámožnou, skupinu tvoří obyvatelé zemí, ve kterých tento ukazatel převyšuje 2000 dolarů ročně. Podle časopisu v Evropě chudobní jsou obyvatelé Albánie, průměrně zámožní Kypru, Jugoslávie, Portugalska, Rumunska a Turecka. Bohaté jsou zbývající evropské státy a mezi nimi je i Polsko a Československo. Časopis dále uvádí, že na naši planetě žijí v současné době zhruha čtyři miliardy lidí, z toho 2,3 mld chudobných, přes 0,6 mld středně bohatých a přes 1,1 mld bohatých.

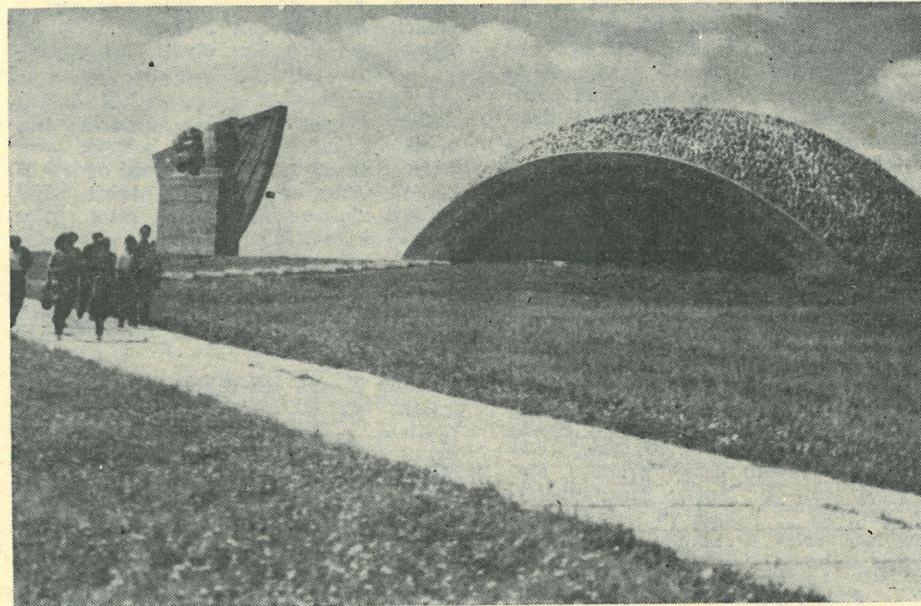
Na pohostinej sovietskej zemi, v Sielcoch pri Oke vznikla v máji 1943 1. pešia divizia Tadeusza Kościuszka. Stráž pred veliteľstvom divízie.

35 rokov uplynulo od historickej bitky pri Lenine, ktorou sa začala víťazná bojová cesta Polskej ľudovej armády vedúca do Berlína.

Tragický september 1939 ani na chvíľu nezložil vôlu odporu a boja polského národa za existenciu a nezávislosť Polska, ktorý sa viedol od prvého dňa agresie hitlerovského Nemecka do posledného dňa druhej svetovej vojny. Bol to celonárodný obetavý boj na území krajiny a mimo jej hranice v rámci protihitlerovskej koalície a v spolupráci s protifašistickými silami.

Zahraničná politika predvojnovej vlády odporúča životným záujmom národa a nedostatok účinnej pôsobnosti.

Pomník-mauzoleum poľsko-sovietskeho bratstva v zbrane pri Lenine.

DIEŤA ZO SKÚMAVKY

Prvá na svete dieťa zo skúmakvy sa narodilo anglickým rodičom Lesley a Johnovi Brownovcom z Bristolu. Je to dievča, ktoré dostalo meno Louisa. Jeho príchod na svet sa stal najsenečnejšou udalosťou odvtedy, ako človek pristal na mesiaci. Už mnoho dní pred touto udalosťou, nemocnicu v Oldham pri Manchestri, kde bola tehotná pani Brownová, okupovali novinári, fotoreportéri a televízia nielen z Anglicka.

Význam týchto narodenín v medecíne je skutočne neobvyklý. Milióny

Rodičia Lesley a John Brownovci.

NA CESTE SLÁVY A VÍŤAZSTVA

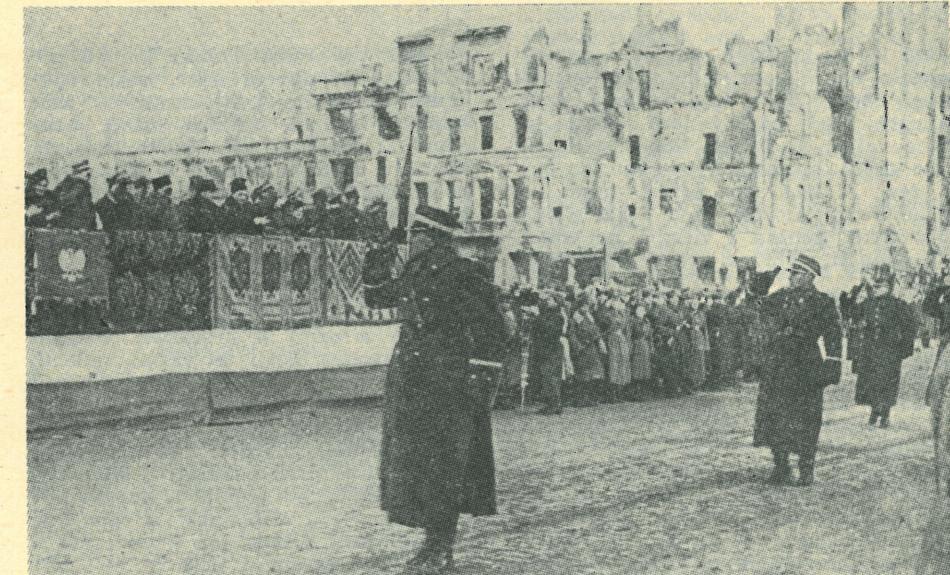
sti západných mocností proti riši, dovedli Poľsko v roku 1939 k osamotenému boju v podmienkach absolútnej prevahy nemeckých vatrelovcov. Poľská armáda napriek neobvykle úspornnej obrane a hrdinstvu nemohla sa v septembri 1939 vyhnúť porázke. Avšak bojovala 35 dní, iba tri dni menej, ako neskôr, v roku 1940, bojovala na západnom fronte armády štyroch štátov — Francúzská a Anglická, Belgická, Holandská.

„Aby mohli poraziť Poľskú armádu, — písal Zbigniew Zaluski v Priepruste do dejín, — Nemci museli použiť také isté množstvo tankov, také isté množstvo lietadiel a použili také isté množstvo streľiva ako neskôr, aby porazili trojnásobne silnejšie spojenecké armády na západnom fronte. Nemecké straty na ľudských životoch počas septembrovej kampane sa rovnali všetkým stratám vo všetkých ďalších kampaniach (Nórsko, Francúzsko, Balkán), za 20 mesiacov vojny, až do 22.6.1941, do útoku na ZSSR.“

Poľské ozbrojené sily sa zúčastnili väčšiny operácií a bitiek v západnej a južnej Európe a v Afrike. Ale najkratšou cestou do Poľska, bola cesta Poľskej armády na východnom fronte, na ktorom ha rozhodovali osudy druhej svetovej vojny. Ich bojová cesta sa začala v Sielcoch pri Oke po boku spojeneckej Sovietskej armády. 15. júla 1943, na historickej výročie víťaznej bitky pri Grunwalde, vojaci 1. pešej divízie Tadeusza Kościuszka zložili slávnostnú prísahu a 1. septembra 1943 — na výročie hitlerovského útoku na Poľsko, odišli na front. A potom bol boj pri Lenine a hrdinská

bojová cesta cez Lublín, Varšavu, Kołobrzeg a Odru, ktorá sa skončila v máji roku 1945 v Berlíne a na La-

bé. V priebehu vojny do čela oslobodeckého boja poľského národa sa dosťali revolučné sily, ktoré viedla Poľská robotnícka strana. Strana spájala boj za národné oslobodenie so sociálnou revolúciou, za novú politiku a nové štátne zriaďovanie Poľska a jeho bezpečný, mierový rozvoj v bratskom

19. januára 1945. Prvá prehliadka poľských jednotiek v oslobodenej Varšave. Na tribúne predsedu Krajinskej národnej rady Bolesław Bierut a hlavný veliteľ Poľskej armády, gen. zbrani Michał Rola-Zymierski.

Poľské jednotky pred Brandenburskou bránou v Berline.

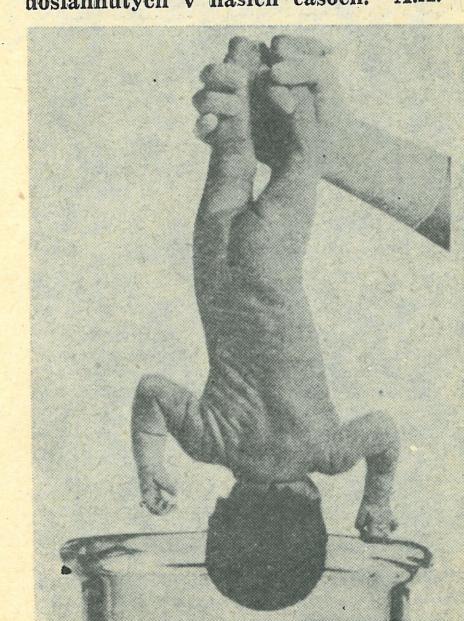

malé, keďže organizmus mnohých žien už odmietať priať nový život, ktorý vznikol mimo neho. Ale pani Brownová a jej manžel sa rozhodli pre experiment. V momente ovulácie vybrali z jej vajecnika vajíčko a zároveň spermu jej manžela. Jedno a druhé umiestnili v retorte naplnenej zvláštnou tekutinou. Vajíčko bolo oplodnené a potom ho transplantovali do matkinej maternice. Nasledovali dni a mesiace skúmania, ošetrovania a napäťeho očakávania. Dokonca niekoľko dní existovalo nebezpečenstvo potratu, ale na šťastie prešlo.

Dlhú dobu udržiaval experiment v prísnej tajnosti. Nikto zo známych pani Brownovej o ničom nevedel. Jednoducho pani Brownová otehotnela. Na stopu tajomstva skryvaného pred svetom prišli ako prví americkí novinári. Správa o senzačnom narodení, ku ktorému malo dojsť, sa rozšírila vo svetovej tlači... Manželom Brownovcom dokonca navrhli 220 000 libier za predaj výlučných práv uverejňovania materiálov o dieťati a matke. Tlačové koncerny checili zaplatiť dokonca 300 000 dolárov za právo výlučnosti uverejňovania prvých fotografií novorodeniatka a šťastnej mamičky. Ale do celej veci sa zapojilo britské ministerstvo zdravotníctva, ktoré rozhodlo, že dieťačko Brownovcov sa nemôže stať „majetkom“ iba

spojenectve a spolupráci so Sovietskym zväzom. Umožnilo to obrodenie Poľska v novom teritoriálom tvare, v nových spravodlivých hraniciach. Vytvorilo podmienky pre rýchle odstránenie vojnových zničení a hospodárskej zaostalosti, ako aj pre vicrostne PER na cestu výstavby socializmu.

Dňa 20. júla 1944 prví poľskí vojací zastali na rodnej zemi. Nasledujúceho dňa — 21. júla, dekrétom Krajinskej národnej rady Poľská armáda utvorená v Sovietskom zväze a bojujúce v Poľsku partizánske oddiely Armie Ľudovej boli spojené do jednotnej Poľskej ľudovej armády. Po 35 rokoch od tejto historickej udalosti vojaci Poľskej ľudovej armády spolupôsobia so Sovietskou armádou a armádami všetkých socialistických štátov stojí na stráži bezpečnosti, naše budúcnosti a mieru.

Alois Jirásek

STARÉ POVĚSTI ČESKÉ

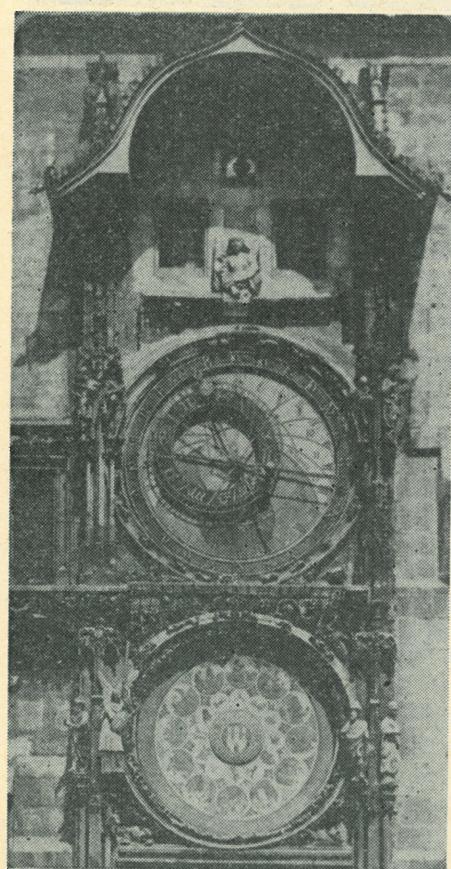
Staroměstský orloj

Ani sném zemanů a měst nebyl položen do Staroměstské radnice, ani valná obec nebyla tam svolána, aniž důležitý soud nějaký tam konán, a přece valem se hrnuli lidé k radnici, a ne chvíli, ale od božího rána, po celý den. A kdo sem přišel, tomu se nechťelo odtud; stál tu a čekal dlouhou chvíli, hodinu i více, a ne volně a v pohodlí, nýbrž v hrozné tísni zásupů.

Tlačilo se všechno k věži radnice, kdež byl ten div divoucí, nový orloj, o němž šly takové řeči. Povídalo se o něm po všech pražských městech, ve dvoře králově, v panských domech i v sousedských jizbách, v krémách i na ulici, všude, že ten nový staroměstský orloj jest ne jako jiný orloj, ale že je tak divný a znamenitý, že jistě je nad všechny jiné orloje na světě.

Měšané, řemeslníci, ženy staré, mladé, studenti v pláštích, všichni se před radní věží tlačili, na špičky vystupovali, hrdla natahovali, oči vyvalovali na veliký ciferník čtyřiadvacítí hodin, plný zlatých kruhů a čar, čísel a divných znamení, na kulatou tabuli pod ním s malovanými obrazy dvanácti nebeských znamení, na sošky vpravo vlevo v tesaném luppení, a nejvíce na smrt a divného Turka, na lakomec s měšcem peněz. Kol radnice šuměla, hlučela směsice hlasů, neúnavná, ustavičná jako hučivý proud.

Než umlkala hned a tichla, jak shora, s nového orloje ozval se hlas zvonu. Jen tu tam se výkřik ozval, tu tam se ruce zvedaly, ukazujíce na smrt, jak lermo zvoní, jak tahá za zvonec. A tom, na úžas všech, otevřela se dvě okénka nad orlojem, a v nich se ukazovali apoštolové. Šel jeden za druhým, všech dvanácte, od západu k východu, každý se k lidu obrátil, posléze sám Kristus, zehnaje zástupu. Mnozí smekali, mnozí se křížovali, jiní na smrt ukazovali, jak sanice otvírá, na Jidáše či lakomec, že sebou vrší, a ten staroch vedle smrti že hlavou kroutí, že se mu jako ještě nechce, ať kostlivce nezvoni.

Orloj Staroměstské radnice, sestrojený
r. 1410 a 1490

Ale jak výše, nad okénky kohout zakokral, šlo davem nové, veselé pochnutí. Smáli se, pokřikovali. A zase šuměla, hlučela směsice hlasů, neúnavná, ustavičná jako hučivý proud. Všude v zástupu mluvili o mistru toho orloje, jak je zvláštním darem Božím a vtipem nad jiné obdarěn, všude jmenovali mistra Hanuše, jenž dilo vtipně a divně udělal.

Také mistři a doktoři ve tmavých pláštích a tabardech, kteří stáli poblíže věže a orloj si prohlíželi, chválili jeho původce. Stáli tu význe, hubení, otylí, mluvili latinsky, česky a pořád jen o kruzích a znameních orloje. Kohout, figurám, smrti, starci a jiným se jen usmáli, a jeden z nich vyslovil se pohrdlivě před bakaláři a studenty, když smrt lermo zvonila a kohout kokral, že tyto tatrmany a podobné aparáty jsou dělány jen k podivení a k divadlu obecnímu lidu.

A již jim vykládal, že ten orloj je všem učeným lidem a zvláště astronomům divný a vzácný bez těch tatrmanů, neboť že ukazuje, jak slunce svým během od západu k východu po zodiaku jde nebo postupuje, a na kterém znamení, na kolikém stupni každý den z rok do roka stojí, v kolik hodin kdy vychází, v kterou hodinu na polední stojí, kde zapadá, jak vysoko od východu supra orizontem a kterak blízko k linii polední a jako nízko k západu, také kde po západu sub orizonte totiž v noci pod zemí je, také to, jak od nás jdouc, v ubývání dne na zimu se oddaluje a zase v přibývání dne na léto k nám se přiblížuje.

Učený mistr náhle umkl, jak z radnice zdobeným portálem vycházel konšelé a rada Starého Města v šubách, býrytech i čepicích. Mířili k orloji. Všechno kol ustupovalo, všichni, lid i učený mistr, bakaláři i studenti obraceli k nim zraky, ale nejvíce na staršího již muže v tmavém hábitě misterském. Kráčel zvolna vedle primátora, byl význe přibledlé tváře a smrti že hlavou kroutí, že se mu jako ještě nechce, ať kostlivce nezvoni.

Hlasy se zástupem rozšuměly, všude bylo pochnutí, každý se tlačil, dopředu strkal, hrdlo napínal, aby dobré viděl na tohoto muže. Rozlétlo se, že to mistr Hanuš, otec a mistr nového orloje.

Všichni ho uctivě pozdravovali, i mistr z koleje; on pak skromně děkoval, a hned jak primátor a konšelé stanuli před orlojem, jal se jím vykládat po jejich přání všecku znamení i kruhy.

Mluvil o hvězdách, o slunci: pak o měsíci vykládal, co o něm orloj ukazuje, kdy první čtvrt kdy plný též a kdy je poslední čtvrt, jako ho přibývá a ubývá. Také o dvanácti znameních, když kterých šest nad zemi a kterých šest pod zemí.

A dál také vysvětloval mistr Hanuš, že orloj ještě ukazuje svátky přes celý rok, že je tu napsán celý kalendář obecní s dvanácti měsíci obyčejnými a se zlatým počtem.

Všichni kolem poslouchali, i lid v zástupu ztichl; mistr a doktoři hleděli učené a přikyvovali hlavou.

Když pak mistr Hanuš skončil, rozlehla se kolem hlučná chvála. On však jako by nebyla jemu, vybízel pány starší, aby šli s ním do věže, podívat se na stroje, váhy a kola, že budou hodiny hned tepati, aby to tedy viděli, zvláště kola, jak nezmýli učinit, což jim uloženo.

I šli, a jak ve věži jen pohlédli na všechn umělý stroj, na kola a kolečka, páky a váhy, divili se všichni, jak vše to mohla vymyslit lidská hlava, jak vše to srovnati a v paměti zachovati, každému kolu a kolečku, jeho ozubci úkol uložiti.

Zasli pak cím dálé tím více, jak mistr Hanuš ukazoval a vysvětloval čtyři strany či části orloje, z nichž každá měla svou váhu, svůj zvláštní stroj a svá kola, jimiž zvláštní své dílo vykonává. Všichni obdivovali se nejvíce straně čtvrté, nejsložitější, nejumělejší, a hlavnímu jejímu, kalendářovému kolu, které ve svém kraji mělo tři sta sedesát pět vroubků neb zubů a jež, jak mistr vyložil, do roka jednou se otočí, každého dne o jeden vroubek či Zub.

A všechn složitý stroj šel dobře a právě, jako by rozum a duši měl. Vtip mistrův v něm byl a řídil vše, a jen mistr Hanuš rozuměl celému stroji, žádný jiný. Jeden z konšelů, Jan hodinář, upřímně přede všemi se tu vyznal a nezapřel, že tomu všemu nerozumí, že toto vše se stalo jistě zvláštním vnuknutím božím; on že je starý mistr hodinářský, ale tohoto stroje na správu a řízení že by nechtěl, ani na opatrování, že by se z toho jistě zbláznil.

Jeden pak z mistrů Karlovy koleje na tuto řeč doložil, že byl ve Vlaších i ve Francouzích, že tam viděl velké a znamenité orloje, ale takového že nikde.

„A nevím a nedržím,“ dodal, „že by mohli nad tento mistrnější a divnější orlojové kde v kterých krajích světa být nalezeni. Leč by tu mistr Hanuš ještě jinde takový orloj zhotoval.“

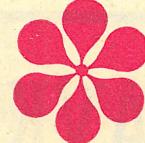
Primátor se zarazil, bezdéký na starší pohlédl, ti na něj, všichni v týž okamžik. Lekl se, že by se něco takového mohlo stát. A již se na mistra Hanuše obrátili. Ten usmíval se mínil, že je rád, že toto složité dílo mohl dokonati, z toho že Pánu Bohu děkuje.

Primátor nevracel se od stroje tak spokojen, jako k němu stoupal. Starostná myšlenka ulehla mu na mysl, jemu i některým starším: že by mistr Hanuš ještě jinam takový orloj zhotoval, že by také jinam města mohla mít takové dílo všechno podivení hodné.

Pověst o pražském orloji rozletěla se po všech zemích české koruny a dál za její hranice, do cizích krajin. Každý, kdo do Prahy přijel, spěchal podívat se na orloj, a každý pak nesl jeho chválu dále do svých končin.

Již přišli také poslové z různých měst, domácích i z cizozemská, požádat mistra Hanuše, aby jim zhotovil podobně hodiny. Tu již strach padl na primátora a staroměstské konšely. Zádnému na světě nechtěli doprati té chloubě, jen Praha samojediná měla mít slavné to dílo, její orloj měl zůstat jediný na světě.

I sešli se v tajné schůzi, radili se, uvažovali to, až uznali všichni, že by mistr Hanuš přece snad se dal cizími zlákat, jejich sliby a zlatem, a že snad už o novém orloji pracuje, třeba snad ještě o lepším, znamenitějším, protože je pořád ve své dílně a něco tam robi a zkouší. Aby měli jistotu, odhodlali se k hroznému činu.

Mistr Hanuš seděl ve své dílně u velkého stolu a rýsoval na rozloženém velkém archu nějaký složitý stroj. Dvě svíce hořely na stole: okenice byly zavřeny, v krku planul oheň. Byla noc, na ulicích tma a pusto. Po domě klid a ticho, nic se nehnulo.

Mistr byl do své práce tak zabrán, tak se nad ní zamyslil, že nezaslechl, jak pojednou venku zavržly schody, že někdo po nich stoupá. Neobrátil se, až kdy se dveře jeho jizby rázem otevřely, když do ní vkráčili tři muži v pláštích a kuklách hluboko do čela a do tváři stažených. Mistr se zarazil, chtěl se zeptati, co chtějí, ale již dva z nich na něj skočili, třetí zhasil svíce a již ho vlekli, ústa mu ucpavše, k planoucímu krku.

V domě spali a nezaslechli prudkých kročejů nahoru, v jizbě mistra Hanuše, jakož nikdo z domu také nevěděl, že tři zakuklenci pakličem si do dvorku otevřeli, tudy že do domu a tudy za drahoun chvíli zase z domu se dostali. Kmitli se jako stíny a zmizeli, zapadli v nočních tmách.

Teprve ráno shledali jejich stopu a jejich hrozné dílo. Nalezli mistra Hanuše na loži jako bez sebe. Horečka jím lomcovala a oči měl zavázáné. S

hrůzou vyslechli sousedé, co se mu v noci stalo, jak ho ti zakuklenci přepadli, a že ho oslepili. O tom již ani nevěděl, neboť omdlel za jejich strašného díla.

Zvěst o tom zločinu poplašila všecku Prahu. S rozhořením mluvili o této zlosyně: marně však je hledali a stíhali. Jako by do země zapadli. Leckdes již o tom divně sepatli a vypravovali si, co řekl mistr Hanuš, když se trochu vzpamatoval, jen ať zločinců těch nehledají, že jich nenajdou, třebaže byly tak blízko.

Víc neřekl: tušili však, že by mohl více pověděti, ale nepověděl, a mlčky, smuten jako slepý pták v koutku kleče seděl v koutě své jizby, kde tolik pracoval. Tiše stály jeho přístroje, nehnute visely jeho pilky, pilníčky a jiné náčiní, a prach se ukládal na knihy a na závitky papíru a pergamenu jeho kreseb a plánů. Všecko mu zapadlo v černou tmu. Vyhaslé jeho závoky již z toho nic neviděly, ani slabý základ světla; nemohl se již nicého v práci dotknouti. Trudil a soužil se, stískal si a teškal a chrádil.

I nevěděl ho mučil, hrozný nevěděk za jeho velké dílo. Pořád mu zněla v duši ta slova, jež na něj zvolal jeden z těch zakuklenců za oné strašlivé noci: „Nuž, druhého orloje již neuděláš!“

To byla jeho odpata, to měl za všecko své dílo. Soužil se a víc a víc na těle scházel. Již cítil, že bude všemu konec. I sebral poslední síly, vydal se ku Staroměstské radnici, provázen jedním ze svých bývalých zák

Před radní věží stál houf lidí čekajících, až bude orloj biti. Kolem šel slovutný mistr a lidé ho nepoznali. Tak byl sešlý. Zhubeněl, tváře zapadly, zloutly a hlava útrapou zešedivěla. U radnice potkal několik konšelů, ale ti se mu vyhnuli. Již ho žádný z rady nevítal a neradi předtím slyšeli, když vzkázal, že přišel se podívat na orloj, že mu něco nového připadlo, jak by se dalo spravit, aby záváží snáze šlo.

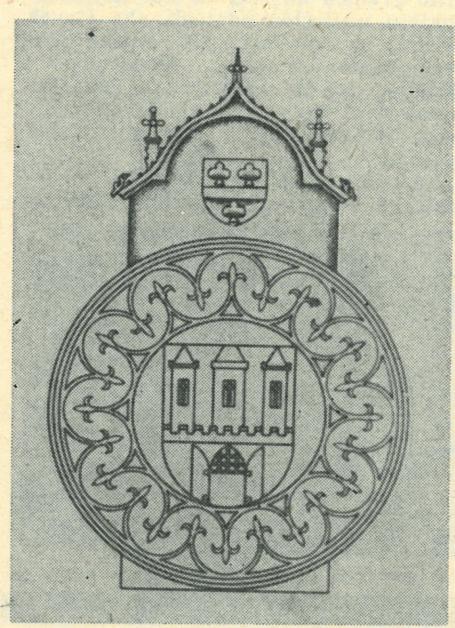
Dal se zavést k nejsložitější, ke čtvrté části. Ale vše bylo pro něj v tmách, spousta kol a koleček, per i pák. Jen jejich hlas slyšel, jak správně a dobré šly, jejich práce hlas.

I stál slepý a chorý, před časem zešedivělý mistr skličen u svého díla a naslouchal jeho zvuku a myslil na radu a konšely, jak se mu odměnili slepotou aby se mohli pochlubit před světem, jak nedbal jeho muk, jeho bolestí a ted' i jeho samého.

V tom zvonec se ozval. Venku na orloji kostlivce za něj zatahal, lermo zazvonil, hodinu již prchající hlasil. Smrt volala. Stroj spustil a již apoštolové jdu.

Mistr Hanuš chvěl se na celém těle. Vztáhl pravici, držel ji okamžik nad strojem, pak do něho sáhl, jako by jasné viděl, kostnaté prsty chvíliku tam pracovaly. A jak ruku vytáhl zpět, skříplo v kolách a všechn stroj jako by pomaten, pobouran zahrčel, chrčel a hrčel, kolečka, kola jen lítal, vše drnčelo, cvakalo, syčelo, pištělo, a smrt zvonila. Pak naráz vše ztichlo. Zvonec umkl, páky a péra, vše stálo, apoštolové neputovali na své cestě, figury všecky ztuhly, kolout nezakokrhal.

Zděšený lid venku zmateně volal a křičel. Z radnice běželi ke stroji. Ten stál nehnute, a na zemi ležel otec a mistr jeho, zasnýlý, ve mdlobách. Jen ho pak domů donesli a již vydechl duši. A orloj stál a stál, a nebylo nikoho, kdo by spravil to skvělé, mistrovské dílo.

ČERVENÉ VÍNO

Jarný sneh

(úryvok 3.)

V minulom čísle Života sme uverejnili úryvok z Červeného vína od Františka Hečku. Vitajte, dobrí ľudia! V úvode sme si prečítali krásny, poetickej, ale aj realistický opis Vlčindola a jeho najbližšieho okolia, do ktorého sa práve nastáhvali mladomanželia — Urban a Kristína Habdžovci so synčekom Markom. Kúpili si vo Vlčindole domček a kus vinohradu a prestáhvali sa preto, lebo u Urbánových rodičov sa im nežilo dobré. Bohatí starí Habdžovci nemohli Urbánovi zabudnúť, že sa oženil s chudobnou Kristínou. Vo Vlčindole novoprichodzich privítali veľmi priateľsky. Pomohli sa im nastáhovať do domčeka, z ktorého predošlý majiteľ odišiel do Ameriky a nakoniec im priniesli aj najpotrebnejšie jedlo na prvu večer. Večer, po dennom zhane, Urban a Kristína vychutnávajú pocit samostatnosti. Konečne sú na svojom a tešia sa, že sa predsa rozhodli odísť od rodičov a začať nový život.

Habdžovci sú odvážni ľudia. Vyhŕavájú vlastné svoje životy zo zelenomorského poníženia a určujú im vlčindolskú cenu. Chytrou navykajú na vlčindolské zákony. Sú dva: robota a lásku.

Urban sa hrúži v zemi. Siahá do jej mastných vnútorností. Takého zahlieneného bráva si ho Kristína do náručia. Refázami rúk priputnáva sa k nemu. Dýcha jeho povetrie. Nalievá sa štvamí jeho radostného života. Obaja vrastajú do vlčindolskej prstí ako vienčné pínky. Urban je prútom s listami podoby sŕdc a Kristína hroznom, upnutým do úrody. Slamenými slúčkami privázuje ich robota na kolik lúcesti.

Habdžovci sú krásni ľudia. On je rovný a tvrdý. Keď kráča, rozsýpa odhadlanie. Telo trébu mu zo šiat, rozduté koštami a svalmi. Ale nepôsobí dojmom siláka. Má úzku, skoro ženskú hlavu s riedkymi vlasmi na temene a s poloostrým nosom na tvári. Hlava mu je vôbec zladená až do märnotrnosti: pod vysokým čelom žiaria mu velké belasé oči a nad bradou s dievčenskou jamkou má úzke, skoro detské ústa. Ona je štíhlá, ani nie ovelamenšia od neho, troška nohatá, priútla v pásse a primaterská v prsiach. Tvár jej akiste maľoval slepec, len tak bez olejov a štetca: oblieval mliekom, striekal krvou a posýpal sadzou. To čo mu vyšlo z rúk, udívuje.

Z Kristíny krásu priam padá ako z púpavy páper. V čase jej dievoctva namýšlali si mládenci zo štyroch dedin, možno i preto, že bola sirotka, že jej môžu kradnúť bozky, ako kradli jablká zo záhrady zelenomorskému dekanovi, u ktorého slúžila. Lenže Urban si chránil svoj poklad. Tlakol sa pre ňu s najdivšími bitkármami. Nože zastavovali sa len na kostiach. A ona večne len plakala, lebo vždy bolo len pre ňu, či dopichali jeho, a či doklal on. Skoro všetky jej dievčenské bozky bývali slané od slz. Pre nu roztŕhal pevné poriadky habdžovskej zákonnéosti, pevné ako povrazy, ktoré súkalo štvoro pokolení prísnych pradedov a zlostných prabáb. Slúži mu to na čest. Sirotka, pricupkovšia z Podhája s batôžkom na chrbe, čakávala naňho konča farskej záhrady, neschopná myslieť na niečo inšie ako na svojho milého. Bolo v nej čosi takého, ako býva v klopaní srdca: klopká si srdiečko, klopká, je to jednoduché, a celý život od toho závisí. Urban pri nej vyspel na muža, ba ukrutne sa zavzal a stvrdol.

Konča farskej záhrady rástlo chabrdie s divým chmelom, ktorý ho splietol vovedno. A bola pravá jeseň, voňajúca jablkami... A ich láska nemala ani kraja ani konca...

Lenže na také plesníviny, ako je „mať rád“, u Habdžovcov sa plulo! A preto začas obaja hriešnici viseli v

povetri, až to kdekoľvek pohoršovalo. Zistilo sa sice, že Kristína nie je takým všíváčatom, ako sa myslelo pôvodne: ukázala sa skoro zámožnou. No trvalo „veky“, kým sa zelenomorskému dekanovi podarilo obmäcktiť tatenku s mamenkou a spratať Urbánovi hriech do podoby stavu manželského...

Urban sa trasie ešte i teraz od oškľovosti, keď si pomyslí, aké dni a noci bol by odvížal v dome na zelenomorském námestí, keby sa neboli spriečili. Bol by sa krčil v rozkysnutom náručí Barbory Spevárovej, navnádzanej mu zenu de malička. Bol by ustaviene slúchal jej hrbký hlas, podobný zvuku krehly. Bol by sa prosto popásal ako brav na jej zelenomiskej mastnote, ach, takej podobnej všetkému kravskému...

Nie!

Týmto „nie“ spriateli si mocnosť, ktorá mu vtínsla Kristínu do náručia: život! Lebo — život sa raduje, keď sa vo svete niečo deje, nové tvorí a staré rúca, keď sa i neposlúcha a hľavami sa prebijajú múry.

Mladí Habdžovci sa sprotivili a zrúcali múr. A zvíťazili: on oddal sa do kopačky vo Vlčích kútoch a ona, sediac pri ráme, príbrala sa vyšívate...

Tej jari vytvorila príroda vo Vlčindole niečo čo vyvoláva úžas. Cerešne na stráňach vyobliekala za mladuchy a jablone, už tiež trocha zapýrené do ružova, pristrojila za družice. Slivky obliala belosťou. Priam tečú po vlčindolskom dne, že i slnko sa dívá udivené na tento zázrak. Cez celý apríl ani len na chvíľu nezaclonilo si tvár...

Habdžovcom, navyknutým na holé zelenomiské záhumenice, rozdúvajú sa srdcia. Plné ich majú jarnej milosti. Na noc nechávajú obloky odchýlené, lebo čo prúdi zvonku do izbice, to je len malíčko vzduchom a nadmieru láskou. Spánky sa tu ovijajú okolo mladých tel ako sladké hady.

Toho rána, na ktoré sa bude dlho spomínať, prebúdza sa Urban dosť neskoro. Cez záclony prebelieva sa už mlieko dňa. Kristína leží pri ňom, stúlená v kôpke ako kozla. Ale malíčik, čoskoro trojročný Marek vytrča už holú ritku z kolísky. Prevracia sa v nej a mlašká ústikami: eucká si palček. Mužskí Habdžovci prebúdzajú sa razom. A potom sa pýtajú k sebe. Belasé oči s hnédymi sa chvíľu pozorujú a príhľadujú. Pre Urbana je to rozkaz brat Marka z hniezda a položiť ho doprostred posteľ. Tam sa cíti ani v loji: chvíľu čuší, cmúla palček, ale len chvíľu, kym si naberie rodičovského tepla. Potom kváča mamu za vlasy a tatu ťahá za nos. Hnátky si vykladá tu na mamino, tu na tatovo bricho, odkrýva perim, až sa mu konečne podarí zduriť Kristínu, ktorá sa nikdy nevie naspať dosýta.

Toho dňa zásľuhou malíčkého vstávajú včas. Kukučkové hodiny ohlasujú pát. Ale vidno je na sedem. Urban podchádza k obloku, zapínajúc si nohavice, odstiera záclonku a... pretiera si oči. Dívá sa a žmurmá. Spola sa obracia ku Kristíne, ktorá sa usiluje prevarieť Marka, aby ešte aspoň troška poležal pokojne, a znova sa zahľadí von. Zrazu, lebo všetko stalo sa v krátkej sekunde, skričí zdesene:

— Kristiežiši, Kristína, vonku napadol snehu!

— Ale... chod! — zvracia ho Kristína posmešne, lebo často ju hnevá žartmi pritiahnutými za vlasy. Ale hned sa zháči, lebo Urban nevoláva Krista Ježiša bez príčiny.

Ten však už v náhlivosti obúva čižmy, hádže na seba kabát a prace sa von dverami. Potom oj ona skáče k obloku. A vidí, že Urban nežartoval: Vlčindol naozaj zapadol snehom. Na stromoch, včera bohatu rozkvitnutých, sedia ho kopisté kopy. Haluze zhýnajú

sa nadol. Počuje Urbana na dvore šomravo kliať. Začína sa triasť. A slzy jej hrčia z očí, tečú dolu tvárou. V pláči vešia na seba šaty, a zabúdajú na Marka v posteli, vychodí za Urbánom.

Vonku je jasné nebo. Nikde ani obláčika. Od blatnickej strany prenikajú do vlčindolského koryta prvé lúče ranného slnka. Svet sa iskri v kráse, Marek bosými nôžkami bežkom bežka cez záhradu v tenkej košielke, podobný anjelikovi, ktorý zletel so snehom z nebeskej výšky.

— Ach, kujon, ešte mi prechladneš! — kričí Kristína nevrlo a beží za chlapčaťom.

Ale už zo všetkých vlčindolských výmolov a jám zaznievajú splašené výkriky, premiešané bezmocným kliašom. Biele neštastie, ktoré prikrylo Vlčindol na piad hrúbky, tisne sa chlapom do srdca a rozdúva im ich do žalostnej zlosti.

Blúdia po záhradkách, vybehúvajú medzi viniče, brodia sa v snehu. Je to ani nie sneh, skôr snehove páperie. Nik nechápe, ako sa mohlo stať, čo sa stalo. Včera plno kvetu, i vinič vypučaný, noc zvečera teplá, voňavá, a ráno takto sa vyčajilo... Rozhadzujú rukami, škrabkajú sa na hlavách, mršťia tváre, odpluvajú i pokrikujú na seba na diaľku. Je zvláštna a divná, ako sa hlasy čisto a doďaleka nesú...

Medzitým slnko vystupuje nad vlčindolský úzky obzor. Už osvecuje

Prach. Teplé slnko koná svoju úlohu. Konáre, obliepené kvetom, sa narovnávajú. Ba vídet, ako sa na stráňach, zaliatých svetlom, začínajú černie flaky holej zeme.

— Chvíliku, Oliverko, počkaj, možno si sa prenáhlil. Si priveli ohňivý, navlas taký, aký býval tvoj otec...

Oliver sa vzpina ako kôň. Bil by sa do krvi.

— Keby aspoň Henten hore mal trochu lútostí, aha! — ukazuje vystretou rukou na nebo. — Mohol by rozprestieriť mračno pod oblohou, ale On poše sinko... Zabudol, že nepestuje tu tabak, ale... víno! Ale Henten hore? — vyslovuje tie veľké slová s nevýslovnou nenávistou. — Čože Ten o nás dbá...?

Slivnický naberajú si na tvár prísný výraz. Chlapi mlčia a dívajú sa do zeme.

Ale keby sa nebáli, aj by uznali Oliverovu pravdu, hoci sa im spôsob, ktorým ju vyslovil, nepozdáva. Je to totiž čire rúhanie. A rúhať sa vo Vlčindole, keď sa vec premyslí, je trochu opovážlivé. Ten Hore má do oberečiek ešte dosť možností vyvŕsiť sa pre jedného prasívca na celom stáde.

Rajčina pozýva chlapov do pivnice... zaliať neštastie. Ale nejdú. Tomáš Slivnický kladú si ukazovajú na celo, oči upierajú kamsi nahor a druhou rukou zbystrujú sluch. Všetci sa obrajú smerom na Rebrovú skorú slivku, už bez snehu a zakvitnutú ako lilia. Slivnického pravá ruka vyletí k slivke:

— Aha, včely!

Skutočne včiel je plné povetrie. Bzučia, naháňajú sa vo vzduchu, tešia sa, ako len málokedy v ranných hodinách.

— Neverím, že by sa lopotili na zmrznutých kvetoch tak zavčas ráno. Dosť nerady studené raňajky!

Tomáš Slivnický sú pokojný. Tvár sa im zaokruhuje do úsmevu. Spolu s chlapmi podidu pod slivku a vidia: tisice včiel! Ani dobre nechápu, ako práca tohto hmyzu súvisí s náhľadom Slivnického, s náhľadom zrazu takým pokojným a usmiatym. Oliver už mlčí. Víno ho rozpaluje, ale starec ho pomýli v hneve. Boji sa dívá chlapom do očí. Hľadí len na zem.

Medzitým slnco sa dviaha a z juhu podúva voňavý vetrik. Sneh sa roztá-

homolovitú východnú stranu Baranej hlavy. Bude jasný deň.

Filip Rajčina s Oliverom Ejhledjefom zakracujú zdola do Vlčích kútov. Oliver nevie dobre znášať nesťastia. Odpoji sa od Filipa k svätému Urbánu a zahráza sa vyčítavo:

— Načo fa tu máme, hlucháň, ked za nás nekoruješ?

Chlapi ho obstali, chláholia ho, ale na Olivera už nespôsobí nič. Víno mu prišlo do lačného žalúdka. Zlorečí, že hanba slúchať. Chlapi, zamestnani Oliverom, ani nepobadali, kedy prišli Tomáš Slivnický. Chvíľu počúvajú, aká nečistota vychodí z Oliverových úst. Slivnický prišli s hlavou, celkom už plešivou, väzny, ale nie veľmi smutný. Znáhla sa ozývajú:

— Mráz je studená vec, chlapci, ale zlorečením si nepomôžeš, Oliverko!

Ked chlapi odtrhli od Olivera oči a všimli si Slivnického, zbadali, že sa sneh v miernom vetriku skydá zo stromov a potichučky padá na zem.

pa, trati sa v jarnej zemi, akoby ho jedla plnými ústami.

Ked Stefan Nehreš zazvonil na zvončeku pri svätom Urbanovi poludnie, Urban vchádza do domu. Kristína vešia naňho svoje velké hnédé oči so smutnou otázkou. Jej tvár prezrádza, že od rána poplakáva. Od Urbana čaká už len osudné slovo, úder do hlavy na potvrdenie skazy.

— Nemrzlo!

Skúma najprv, či jeho výrok je úprimný. Ale on stojí pred ňou s takou spravodlivou tvárou, že sa zmocňuje tuhá a odvážna radosť. Urban sa usmieva.

Ale čo! Náhle sa chytí za život, skrčí sa, šťastne sa sмеjúc, taká polohnutná ide k nemu a skladá mu hlavu na prsia. A nepúšťajúc ruky, polohnené na pásse, šepká mu radosť:

— Teraz, včuľ, čo si prišel, Urban, naše dieťaťko... pohlo sa vo mne...

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM

CÍSLE

VYUŽIME ZIMNÉ OBDOBIE

Nadehádza jesenno-zimné obdobie, ktoré je už tradične obdobím naživnej a najaktívnejšej organizačnej i kultúrnej pôsobnosti miestnych skupín KSCaS. Konča sa pomaly práce na poliach, a hoci na gazdovstve je stále čo robiť, predsa len ostáva viacej volného času než inokedy na krajanšku a spoločenskú činnosť vôbec. Je sice pravdu, že krajanšký aktív pôsobi ne-prestajne, avšak ide o to, aby sa nastávajúce obdobie využilo čo najplodnejšie a najosoznejsie pre našu Spoločnosť. Zároveň je tu príležitosť, aby sa do činnosti KSCaS zapojil čo najširší okruh členov miestnych skupín a najmä mládež.

Eudová mûdrost hovorí: čo urobiš dnes, zajtra akoby si nasiel. Je to skutočne tak. Každá ruka, iniciatíva, úsilie bude vitaným a cenným prinosom do nášho spoločného diela — rozvoja kultúrneho a spoločenského života. Všimnime si trebars klubovne MS KSCaS, hlavné strediská krajanškého diania v jednotlivých obciach. Aby dobre plnili svoju úlohu, treba v nich vytvoriť ovzdušie, v ktorom by sa návštěvnici, starší a mladší, dobre cítili. Patri sem o.i. výzdoba, o čo by sa mala starat predovšetkým mládež. Práve ona mala by držať patronát nad každou klubovnou a svojou podnikavosťou obohacovať jej pracovný program organizovaním rôznych podujatí, súťaží, kvízov, besied, diskusných či tanecných večierkov, výstav a pod. Je tu veľa možností, ako spojiť prijemne s užitočným.

V každej klubovni sú pomerne obiahle knižnice, ktoré sa každý rok obohacujú o nové knihy. Malo by sa ich usporiadať, skatalogizovať — ak ešte nie sú — aby mohli slúžiť čitateľom, ktorých iste nikde nechybujete. Týka sa to o.i. klubovne v Jablonke, kde sú dosť bohaté knižné zbierky, ktoré by mohli využívať žiaci miestneho licea a základných škôl navštěvujúci hodiny slovenčiny. To isté sa vzťahuje aj na iné obce, kde sa vyučuje slovenčina. Počas dĺhych zimných večerov je viacej času na čítanie, pre-

to stoji zato rozšíriť a zlepšiť systém požičiavania kníh, ktorých čítanie by nepochybne prospelo zdokonaľaniu znalostí materinského jazyka, najmä u mladých ľudí. Tu však ešte poznámka. Aby krajania a ostatní návštěvnici mohli v klubovniach milo stráviť čas, pobesedovať si, prečítať tlač, pozrieť televízny program a pod., musia mať tiež kultúrne stánky nielen atraktívny pracovný program, byť uhládne, ale aj dobre vykúrené. Preto je už najvyšší čas postarať sa o uhlie, aby sa nastaalo tak ako napr. vlni vo Falštine či Podrsni, kde pre nedostatok kuriva klubovne cez zimu skoro vôbec nepôsobili.

Ked hovoríme o náležitom a užitočnom využití zimného obdobia, nemožno opomenúť ani takú dôležitú oblasť kultúrnej pôsobnosti KSCaS, ako je divadelné hnutie. Nebolo by od veci vytiahnut zo šuplíkov staré a už overené hry, ktoré kedy mali taký úspech na našich javiskách a opäť ich nacvičiť. Je však aj mnoho znamenitých súčasných hier, ktoré by sa iste taktiež páčili. Krajania zo všetkých miestnych skupín čakajú na každú hru. Ked občas zavítajú ochotníci do niektoréj MS, je to v obci významná udalosť. Pekný príklad dal tento rok divadelný krúžok z Novej Belej, ktorý nacvičil hru Kubo a predvedol ju aj v Kacvíne a Nižných Lapšoch. Teraz mali by sa ukázať aj iné krúžky, kde divadelníctvo má dlhé a pekné tradície napr. v Nedeci, Podvilkou, Kacvíne, Pekelníku, Velkej Lipnici, Krempechoch, Jurgove, Vyšných Lapšoch a inde. Ved v každej miestnej skupine sa nájdú mladí ľudia, ktorí dokážu zahrať. A predsa žijú aj skúsení ochotníci z dávnych krúžkov, ktorí by sa taktiež mohli zapojiť do divadelnej činnosti. Nepochybujem, že keby sa obrátili na učiteľov z miestnych základných škôl, iste by im pomohli pri nacvičovaní. Ved aj im by malo, a iste im aj záleží na rozvíjaní kultúrnoho života na vidieku.

To sa len niektoré oblasti krajanškej práce, ktorým sa v nastávajúcim

období možno a treba venovať, ak má pôsobnosť KSCaS prinášať výsledky. Patri sem predsa aj učinkovanie folklórnych súborov a ich nacvičovanie, celá organizačná činnosť našej Spoločnosti, rozširovanie jej radov, propagácia Života a získavanie jeho predplatiteľov, do čoho by sa mali zapojiť ešte aktívnejšie mladí krajania. Očakáva to od nich celá Spoločnosť.

No nielen to. Terajšie obdobie treba využiť aj na doplnovanie svojich vedomostí čítaním odborných polnohospodárskych publikácií, ak chceme vzorne hospodáriť a dosahovať ešte lepšie výsledky. Je to vôbec čas na akúkolvek spoločenskú verejnoprospěšnú pôsobnosť. Možnosti je vela. Napr. v Kacvíne dal urbán miestnemu športovému krúžku LZS pozemok na ihrisko, ktorý už buldožér trochu urovnal. Lenže dodnes ihriska ako nebolo, tak aj nie. A predsa by stačilo, keby každý z mladých tamojších športovec prišiel pákrátku po niekoľko hodín popracovať pri úprave pozemku a už dôvnu sa mohlo hrať na ňom futbal. S podobnými príkladmi sa možno stretnúť aj inde. Preto neodkladajme všetko na zajtra, ale čo môžeme, urobme ešte dnes.

JÁN KACVINSKY

Clenovia folklórneho súboru z Nedece Helena Gronská a Andrej Novák.

DETÍ NA PÓDIU

V poslednej dekáde októbra (22.—29.X.) sa v Strasbourgu vo Francúzsku budú konáť majstrovstvá sveta v športovej gymnastike žien a mužov. Samionát seniorov, hoci v prípade gymnastiek je to vec zmluvná, lebo vo väčšine národných družstiev vystúpi hodne... detí. Aj keď sa naposledy Medzinárodná gymnastická federácia rozhodla limitovať vek účastníčok majstrovstiev, jednako veľa najlepších v tomto oku tak lahodiacom športe sa ustavične znižuje. Pripromeňme, že kedysi legendárna Larisa Latyninová získala posledný titul majsterky Európy ako 29-ročná a Véra Čáslavská slávia olympijské triumfy v Mexiku ako 26-ročná. Len o pár rokov neskôr sa stala absolútou majsterkou 19-ročná Eudmila Turiščevová. No a pred troma rokmi královala trinásť a pol ročná Rumunka Nadia Comaneciová.

Dnes šestnásť a pol ročná reprezentantka Rumunska je nesporné naďalej veľkou favoritkou majstrovstiev sveta v Strasbourgu. Pripromeňme, že je absolútou majsterkou Európy z roku 1975 a 1977 a mnohonásobnou víťazkou v jednotlivých zostavách na týchto šampionatoch. Na posledných olympijských hrách v Montreale svolila výkonom očarila milióny divákov. Právom jej vravia — rumunský zázrak. Dokázala uniesť fyzickú a psychickú záťaž olympijskej favority azda práve preto, že si túto neviedať neviedela predstaviti. Vybojovala 3 zlaté, 1 striebornú a 1 bronzovú medailu a stala sa najmladšou olympijskou víťazkou v histórii. Celkovo absolvovala 16 zostáv a napr. za cvičenie na bradlách dostala od všetkých rozhodcov absolútne známku desiatku a za finálovú kladinu jej pripojili ďalšiu. Jej cvičenia sú neobejčajne precízne s množstvom najobľažnejších prvkov.

Nebude však jedinou favoritkou terajších majstrovstiev. K najväčšiem jej súperkám bude iste patrí iba o niečo staršia Mária Filatovová, vlaňajšia majsterka ZSSR, držiteľka zlatých medail z posledných OH a majstrovstiev Európy. Má jedný z najobľažnejších cvičení v prostých — o.i. dokáže dvojité salto a salto so štvornásobnou rotáciou. Dalšou veľkou súperkou bude aj Nelli Kimová, majsterka ZSSR, trojnásobná zlatá medailistka z OH v Montreale. Táto študentka pedagogického inštitútu v Čikmene sa svojim cvičením plným istoty, temperamentu a elegancie pevne zaradila medzi najlepšie gymnastky sveta. V zápolení o svetový primát treba nepochybne počítať aj s olympijskou medailistkou Teodorou Ungureanuovou z Rumunska a ďalšou reprezentantkou ZSSR Jelenou Muchinovou, držiteľkou štyroch zlatých medailí z posledných majstrovstiev Európy, ktorá má vari najnáročnejšie zostavy v prostých a na bradlach.

V gymnastike mužov, kde trend k omladzovaniu je o niečo pomalší, sa zápolenie o majstrovské tituly zavŕší akiste medzi reprezentantmi ZSSR a Japonska. K veľkým postavám svetovej gymnastiky posledných rokov patri predovšetkým Nikolaj Adrianov, ktorý na posledných OH v Montreale vybojoval 7 medailí (4 zlaté, 2 strieborné a 1 bronzovú), potom Alexander Ditiatin a Vladimír Markelov (vsetci ZSSR), zase z Japonska Savao Kato, Mitsuo Tsuhukara, Hiroshi Kajiyama. S niektorými sa iste stretneme aj na majstrovstvách v Strasbourgu. V jednotlivých zostavách môžu zasiahnuť do boja o medaily aj gymnasti Maďarska, NDR, Rumunska či NSR.

Z reprezentantom Polska najväčšie šance na dobré umiestnenie majú Andrej Szajna (6. miesto vo viacboji v Montreale) a Lucia Matraszová, ktorí sa dostali do vysokej formy. Z československej gymnastickej reprezentácie, ktorú už dosiahla hodne olympijských úspechov zásluhou o.i. Roberta Pražáka, Bedřicha Šupčíka — 1924), Evy Bosákové (1960) a najmä Véry Čáslavské (1964 a 1968 — spolu 7 zlatých a 3 strieborné medaily), najvyššiu výkonnosť dosiahla 18-ročná Ingrid Holkovičová i 14-ročná Eva Marečková a v súťaži mužov Miloslav Netušil. Držíme im všetkým palce.

JÁN ŠPERNOGA

ON A ONA

A.M. z JABLONKY: ... Som stálou čitateľkou rubriky Tety Dory. Páčia sa mi jej rady čitateľom a bola by som rada, keby ste raz napísali obširnejšie o tom, čo by si mladí ľudia mali vziať pri voľbe partnera pre manželské spolužitie. Poznám totiž hodne takých manželstiev, o ktorých nemožno poviedať, že sú vydarené, kde sú spory a hádky na dennom poriadku. A predsa zdá sa mi, že by sa tomu dalo neprázdnúť, keby mladí pri voľbe partnera boli kritickejší, lepšie sa skôr poznali a nevrhali sa slepo do manželstva...

Vec nie je taká jednoduchá. Sice už dôvno prešli časy, kedy o voľbe partnera rozhodovali majetkové pomery, ale aj tak je to často otázka náhody, spontánneho rozhodnutia a nie vždy triezeho uvažovania. Nenadarmo sa hovorí, že láska je slepa. A keďže je podmienkou šťastného spolužitia — často aj rozhoduje o volbe budúcej družky či druha života, hoci zdravý úsudok by bol neraz rozhodne proti tejto voľbe. Tu len niekoľko poznámok.

K podstatným črtám, ktoré si treba vziať pri voľbe partnera, patrí predovšetkým charakter. Základom charakteru ľudového je jeho vzťah k ľuďom a k práci. Ak tieto vzťahy nie sú dobre, nemôže byť spoloahlivým druhom v manželstve. Jeho nedostatok citu k iným ľuďom sa môže prejavit aj nedostatkom citu k žene a deťom a nezodpovednosť v práci — v nezodpovednosti k povinnostiam voči rodine. Ďalším predpokladom správnej voľby sú zhodné názory. Partneri sa nemusia zhodovať vo všetkom, ale je nutné, aby mali rovnaké názory na dôležité veci. Ak jeden z nich má rád divadlo a druhý film, ak sa jeden rád

nasá foto-hádanka

Naša snímka predstavuje populárnu československú speváčku, známu aj na zahraničných estrádach. Viackrát vystupovala aj v Poľsku, o.i. na festivale v Sopote v r. 1972. Zo začiatku učinkovala v pražskom divadle Se-mafor, neskôr vystupovala mnohokrát s Petrom Spáleným. Po dlhšej prešťavke spôsobenej autonehodou začala opäť spievať. Napíšte nám jej meno a pošlite do redakcie.

*

V Živote č. 8/78 sme uverejnili snímku francúzskeho herca Jean-Paula Belmonda. Knihy vyžrebovali: Janina Jašurova z Veľkej Lipnice, Jozef Bednarčík a Helena Kalatová z Novej Belej, Marta Galovičová z Kacviny, Kristína Sarnová z Čiernej Hory a Danuta Radecká z Vyšných Lapšov.

NÁVRH MŁADÝM RECITÁTOROM

MICHAL CHUDA

KOLÍSKA

Do pola mama často brávala ma,
niesla vždy batoh, mňa a kolísku.
Motyka prirastala k porisku.
na slinku zlatia roztratená slama.

Na roli ako v bolesti je sama,
len všetor dych núka strnisku.
Kolíška so mnou v brázde na blízku
sta plachetnica plynne do neznáma.

Kolíška zem nás vrúcene uspáva,
ved' krehkí sme jak jarná púpava,
čo nocou trávam do snov ticho svieti.

A potom všetkých domov zvoláva,
naveky prítná a bolavá
sta matka svoje roztratené deti.

MIROSLAV VÁLEK

SLOVO

Cím viacej vieš,
tým menej bud' chladný.
Cudzí osud nech ťa bolí
viac než vlastný.

Nedaj ho ako cenu zlata do tomboly.
Vedz: žiješ, aby iní boli šťastní.
Ak sa ti zdá, že si priliš na výslni,
zhasni!

Nemáš právo na súkromné luny.

Ani v láске neklam
ani v básni.

Vždy bud' láskyplný
k tým, čo vrátili sa z pekla
samoty.

Poznali aspoň tolko ako ty.

* * *

Nauč sa rozoznávať ozajstnú tvár ľudí.
Váž si tých, čo sa k zlu obracajú celom.

A bud' tvrdý
len k nepriateľom.

Nadovšetko miluj svoj rodnyj jazyk,
svoju reč.

Je zamat
a je meč.

Nevhodný dotyk nech ju nepokazí.
So slovami hovor, iba keď ste sami.

Vyberaj ich ako drahokamy

Nie každý je také ako včera.

Ustavične hľadaj slová pravdivé a nové.

Zavrhní nezrozumiteľné,

aj tie, čo rodia nudu.

Ber slová priamo z dielne

konštruktéra:

z ludu!

Výber poézie, podobne ako v predošlych číslach, pri-
pravila: Lubica Bartalská

JÚLIUS LENKO

KÝM ČLOVEK ŽIJE

Kým človek žije, neraz stroskotá
blúdi a stráca sa, často bezradný je,
a predsa; predsa v mene života
o svoje lepšie zajtrajsky sa bije.

Kolkokrát dymilo sa z pištoli
kolkokrát hlavné čierne zrno siali
a predsa chodi oráč po poli
a teplé lôžka klasom stelie z jari.

Oslepli mestá, klakli do ruín,
a predsa dvaja, čo sa mali radí,
platany svetli zasadili k nim
a bozkom vzkriesili ich promenády
a kolko lodí do studených lág
už schmatlo more. Pritislo ich ku dnu
a predsa dvaja sadli na koráb
a znova začinajú cestu bludnú.

MILAN FERKO

PREČO SLÁVIK TAK NÁDHERNE SPIEVA

Večer, keď idú malé deti spať
a mamička im spieva uspávanku,
sadne si slávik niekde pod muškát
a v hrdle schová ako v džbánku
všetky jej rozprávky a piesne
a zapamätať si ich presne.

Keď zaspia deti, zliegne pod lípy

a počúva, čo hrá si les a hviezdy.
Potom sa zloží pod krik a tam spí.
Ráno len čo sa začne brieždiť,
v korunách javora či tuje
trilkuje, hrá a koncertuje.

Pred zimou vychystá sa do sveta,
opustí staré hniezdo v skryší krovia
a s kŕdlom do Afriky odlieta,
kde počúva, čo vravia černoškovia
a čo im večer pod palmami
prespevajú ich čierne mamky.

A potom na jar slávik zase k nám
prilieta z dálky ako slinko presny.
A či už slávik spieva tu, či tam —
vždy, všade má dosť krásnych piesní.
Kým vrabec jednou nôhou nudí,
on stále novou,
vždy novou piesňou teší ľudí.

slovník Života

(50)

POLSKY	SLOVENSKY	ČESKY
des- pekt	opovrhnutie, urážka	opovržení, urážka
desperacja	zúfalstvo	zoufalství
deszcz	dážď	děšť
detal	drobnosť	drobnost
sprzedaż	maloobchodný	maloobchodní
detaliczna	predaj	prodej
detektyw	detektív	detektív
dewaluacja	devalvácia	devalvacee
deviza	deviza, heslo	deviza, heslo
deviz- ka	hodinková	hodinový
devocja	retiazka	řetízek
dęcie	pokorná úcta	pokorná úcta
dety	fúkanie	foukání
dęt- ka	dutý	dutý
diabeł	duša	duše
diariusz	(v pneumatike)(v pneumatice)	(v pneumatice)
diecezja	diabol	dábel
diuna	diár, denník	diář, deník
	diecéza	diecéze
	duna	duna

diwa	diva	diva
dla	pre	pro
dłaczego	prečo	proč
dlań	preň	pro něho
dlatego	proto	proto
dławica	angina	angina
piersiowa	pectoris	dlaň
dłoń	dlaň	dlaň
dłubać	dlaňať, rýpať	dlaňať, rýpat
dług	dłh, dźłoba	dłh, dźłoba
długo-	podlhovastý	podlhovastý
falowy	dłhovlnný,	dłhovlnný,
długoletni	dłhodobý	dłhodobý
długopis	dłhoročný	dłhoročný
długośc	gulkové pero	kuličkové pero
długoterminowy	dłhodobý	dłhodobý
długotrwały	dłhotrvajúci	dłhotrvajúci
długowieczny	dłhoveký	dłuhověký
długołosy	dłhovlasy	dłuhovlasý
dłuto	dłato	dłato
dłużej	dłhšie	déle

ROKY UDĀLOSTI

ŘÍJEN — OKTÓBER

1.X.1938. Po nadiktování šéfy čtyř vlád — Německa, Anglie, Francie a Itálie — v záhradné mničovské dohodě odtržení rozsáhlých československých pohraničních území (Sudet) ve prospěch fašistického Německa, wehrmacht začal okupovat odstoupené země, vyklizované čs. vojenskými jednotkami. 4. října se rozpada zdiskreditovaná buržoazní vládní koaliční soustava a za předsednictví gen. J. Syrového byla reorganizována úřednická vláda, která měla čs. buržoazii umožnit překlenout nejčasnější krizový období. Na druhý den abdikoval prezident Československé republiky dr. E. Beneš a 22. října odjel do USA. Novým presidentem republiky byl 30. listopadu zvolen dr. E. Hácha proti hlasům komunistů.

2. října bylo Československo nuceno odstoupit Polsku Těšínsko. 7. října vláda Syrového uznala autonomii Slovenska a jmenovala msgre dr. J. Tisa předsedou autonomní vlády. 10. října část Bratislavu — Petržalka a staroslovanský Děvín — byly připojeny k III. říši. 11. října byla jmenována autonomní vláda tehdejší Podkarpatské Rusi v čele s A. Bródy, již byla v nacistických plánech přisouzena úloha namířená proti sovětské Ukrajině. 14. října Maďarsko přerušilo jednání československých a maďarských zástupců v Komárně o otázce společných hranic a přenechal celou záležitosť německo-italskému arbitrážnímu rozhodnutí, které 2. listopadu vynutilo na Československo další odstoupení rozsáhlé časti slovenského území. Československo tak během října a listopadu 1938 ztrátilo celkem třetinu území (41 000 km²) s téměř pěti miliony obyvatel (z toho asi 1 400 000 Čechů a Slováků), 40 proc. průmyslu a podstatnou část palivové a surovinové základny. 4. října ústřední výbor KSC na svém posledním legálním zasedání vypracoval linii boje za vytvoření celonárodní fronty na obranu oklesteňského Československa a udržení jeho demokratického zřízení. 9. října Tisova vláda zakázala činnost KSC a 20. října vláda Syrového zastavila činnost KSC v českých zemích. Z rozhodnutí ústředního výboru KSC bylo vytvořeno tzv. legální a první ilegální domácí vedení strany — část vedoucích funkcionářů emigrovala do Sovětského svazu, kde bylo v prosinci 1938 utvořeno v Moskvě zahraniční vedení KSC v čele s Klementem Gottwaldem a byly vypracované směrnice pro práci strany a jejího boje za osvobození Československa. V čele domácího vedení KSC zůstal Antonín Zápotocký a další členové vytvořeného ilegálního vedení KSC. Zároveň byl zahájen přechod celé stranické organizace do ilegality.

V říjnu 1938 nacistické Německo předložilo Polsku požadavek na odstoupení Gdanská a na poskytnutí exteriárního pásu na polském území, kterým by probíhala zeleznice a dálnice do východního Pruska. V polovině března 1939 německá říše okupovala celé české území, na kterém byl vytvořen Protektorát Čechy a Morava a byl vyhlášen tzv. slovenský stát, závislý na Německu. 1. září r. 1939 přepadnutím Polska rozptouhal Hitlerovské Německo druhou světovou válku.

6.X.1944 v šest hodin ráno po urputných bojích v Dukelském průsmyku vojáci 1. československého armádního sboru, utvořeného v SSSR, vkrčili na první osvobozené československé území. Jako první překročila čs. hranice a vztyčila československou státní vlajku na okraji Vyšného Komárnika průzkumná skupina 2. praporu 1. čs. brigády, vedená četařem K. Nebeljakem. V odpolední hodinách se jednotky 1. čs. armádního sboru probojovaly do Vyšného Komárnika a dostaly se k severnímu okraji Nižného Komárnika.

Boje v prostoru Dukelského průsmyku však pokračovaly do 31. října, zejména v úseku 1. čs. armádního sboru, který se zúčastnil karpatsko-dukelské operace v rámci 38. sovětské armády 1. Ukrajinského frontu.

Vstupem 1. čs. armádního sboru na československé území začalo postupné spojování československého domácího a zahraničního odboje a do nové etapy vstoupil i celkový proces formování nové československé armády.

Den 6. října je slaven jako Den Československé lidové armády.

7.X.1944. V souladu s programem Manifestu Polského výboru národního osvobození byl vytvořen aparát státní bezpečnosti, jehož úkolem bylo chránit mladou lidovou moc a základy lidové demokratického zřízení.

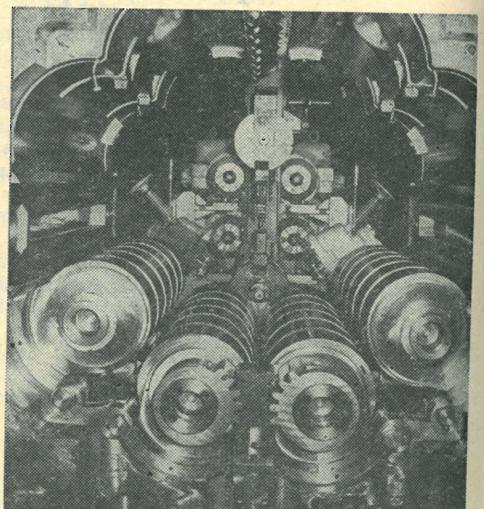
7. října 1944 současně vznikla Veřejná bezpečnost (Milice Obyvatelská). Tento den se stal svátkem bezpečnostní služby a VB.

12.X.1943. U Lenina na Smolensku podstoupila bítovní zkoušku 1. pěší divize Tadeusze Kościuszki. Byla to současně první bitva polských pravidelných ozbrojených sil, v níž byla společně proti krev polských a sovětských vojáků a která se stala symbolem polsko-sovětské bojové družby. Tento historický den zahájil nejkratší bojovou cestu Polského vojska do okupovaného Polska. 35. výročí vzniku Polské lidové armády.

28.X.1918. Po staletích nadvlády rakousko-uherské monarchie vznikla nezávislá Československá republika, společný stát dvou rovnoprávných národů — Čechů a Slováků. Půl století později, 28. října r. 1968. Národní shromáždění ČSSR z iniciativy KSC schválilo ústavu o federálním zřízení státu, kterou dva dny později podepsal prezident republiky na Bratislavském hradě.

29.X.1918. Byl založen Všeobecný leninský komunistický svaz mládeže v SSSR.

K 60. V ČES

Západocesky strojársky podnik ŠKODA-Plzeň patrí medzi najvýznamnejšie takéto podniky na svete; o. i. jeho špičkovou produkciou sú výlakové trate (fragment na snímke) na výrobu fóliového plechu.

K neustálom prehľubujúcim zväzkom priateľstva a spolupráce medzi našimi bratskými národními patria už tradičné stretnutia medzi najvyššími stranickými a štátnymi predstaviteľmi. Na snímke: prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek a generálny tajomník ÚV KSC a prezident ČSSR Gustáv Husák.

Foto: CAF-Matuszewski

Už 60 rokov Československo zaberá významné miesto na politických mapách Európy a v štatistických ročníkoch zobrazujúcich jeho podiel vo svetovej ekonomike. Vzniklo 28. októbra roku 1918 po úpadku a rozpadnutí Rakúsko-uhorskej monarchie. Jeho nezávislú existenciu vytvorili dva bratské národy — Česi, ktorí boli dovedené pod nadvládu rakúskej časti monarchie a — Slováci, ktorí boli pod zvrchovanosťou Maďarska.

Koncepcia jedného štátu zahrnujúceho české zeme a Slovensko existovala už v 19. storočí v snaħach a aspiráciach vlasteneckých sil oboch národov bojujúcich za slobodu. Tento boj nedokázal zlomiť ani teror, ani politické, spoločenské a národnostné prenasledovanie rakúsko-uhorských orgánov štátnej moci. Ná emigráciu časť liberálnych českých a slovenských politikov z kruhu buržoázie zakladá v roku 1916 na základe Clevelandskej dohody Československý národný výbor na čele s Tomášom G. Masarykom, E. Benešom a M.R. Štefaníkom, ktorí neskôr uznali štát Dohody za reprezentáciu Čechov a Slovákov. Tento výbor počítal s možnosťou dosiahnuť národnú a štátную samostatnosť Čechov a Slovákov za pomoc českej a slovenskej emigrácie, preto organizoval spoločné československé protirakúsky odboj, ktorého súčasťou sa stali i československé vojenské legie vo Francúzsku, Rusku a neskôr i v Taliansku.

Rok 1918 na českých a slovenských zemiach prináša prudký rozvoj národnoslobodzovacieho hnutia českých a slovenských ľudových mäs. Na aktivizáciu boja malo hlbocký vplyv vypuknutie Októbrejovej revolúcie v Rusku a vyhlásenie Leninom právo všetkých národov na samurčenie. V Čechách a na Slovensku prudko rastie počet demonštrácií, striajkov a nepokojo. Množia sa vzbury českých a slovenských vojakov v rakúsko-uhorských jednotkach. 1. Mája na obrovských manifestáciach v Prahe a v Liptovskom Mikuláši sa robotníci výrazne vyzadili pre vytvorenie spoločného republiky. Vedúcom orgánom domáceho odbaja v Čechách sa stal Národný výbor a na Slovensku Národná rada, oživená v Martine 24. mája 1918. V tom istom me-

siaci sa na zjazde v Moskve zjednotili skupiny českých a slovenských sociáldemokratov a utvorili Československú komunistickú stranu v Rusku, ktorá vyzvala československý proletariát vo vlasti do boja za utvorenie československej socialistickej republiky. V máji roku 1918 v Pittsburghu (Pennsylvánia — USA) bola na stretnutí T.G. Masaryka so slovenskými emigrantmi uzavretá dohoda, ktorá ustanovila, že Česi a Slováci vytvoria spoločný štát a zaručovala autonómiu Slovenska v rámci Československa.

Vojensko-politicky rozvrat Rakúsko-Uhorska vyvrholil v jeseni roku 1918. V čase generálneho štrajku, ktorý vyvrholil v Prahe 14. októbra, orgány pracujúcich na niektorých miestach českých zemí začali preberať moc a vyhlasovať Československú republiku.

28. októbra roku 1918 Národný výbor československý prevzal politickú moc a vyhlásil samostatnosť československého štátu, ku ktorému sa Deklaráciou slovenského národa, prijatou Slovenskou národnou radou dňa 30. októbra 1918 v Martine — prihlásili Slováci. Utvorenie prvého v dejinách spoločného štátu dvoch bratských národov znamenalo zavŕšenie dlhodobého zápasu o oslobodenie z rakúskej a maďarskej nadvlády.

Dva týždne po proklamovaní Československej republiky sa dňa 14 novembra 1918 zišlo v Prahe prvé Národné zhromaždenie, ktoré prijalo pre československý štát republikánsku formu, za prezidenta ČSR zvolilo T.G. Masaryka a vymenovalo vládu na čele s predsedom K. Kramárom a ministrom zahraničných vecí E. Benešom. Clenmi vlády sa stali gen. M.R. Štefaník a V. Šrobárik. Súčasťou nového štátu sa stali Čechy, Morava, Slovensko, Opavské Slezsko a Zakarpatská Ukrajina.

V novom štáte vedúce pozície obsadili predstaviteľia buržoázie. V roku 1920 na základe ústavy sa Československo stalo buržoázno-demokratickou republikou. Od prvých rokov samostatného štátu sa Československo vo svojej zahraničnej politike úzko zviaza s kapitalistickými velmocami, najmä s Francúzskom a neskôr i s Anglickom. Vo vnútornej politike vlá-

da potláčala každé revolučné hnutie. V odpovedi československá robotnícka trička utvorila v máji roku 1921 novú revolučnú stranu — Komunistickú stranu Československa, ktorá po celé medzivojnové obdobie riadila boj za práva robotníkov a demokratizáciu zriaďenia. V roku 1929 na čelo Komunistickej strany sa postavil Klement Gottwald.

Vo vnútornom živote mladý československý štát sa od samého začiatku ocitol pred dôležitými problémami, ktoré mali podstatný význam pre jeho existenciu. Široké vrstvy spoločnosti žiadali premeniť národnoslobodzovaciu revolúciu z obdobia boja za vznik československého štátu na revolúciu socialistickú, uskutočniť zmenu kapitalistických výrobných pomeroval na socialistické a zaviesť sociálnu spravodlivosť. Avšak vtedajšie vládnúce kruhy v Československu využívali politiku, ktorá odporovala záujmom pracujúcich. Skutočnými vládcami v Československu sa stali priemyselní, agrárni a finanční kapitalisti. Veľkou slabostou predvojnového Československa bol aj páľčivý problém Slovenska, ktoré sa stalo partnerom podriadeným záujmom českej buržoázie, obmedzovaným a vykoristovaným. Opierajúc sa o dohodu uzavretú v Pittsburghu, Slovensko sa dožadovalo decentralizácie a autonómie.

KSČ na celoslovenskej konferencii v roku 1937 v Banskej Bystrici vytýčila plán hospodárskeho, sociálneho a kulturného povznesenia zaostaleho Slovenska, ktorý ukazoval cestu, ako pomôcť Slovensku v podmienkach kapitalistického zriaďenia a obsahoval návrh na industrializáciu krajiny. Buržoázia však odmietla návrhy komunistov a tým aj prenechala volné pole Hlinkovej ľudovej strane, ktorá využila nerovnoprávne postavenie Slovenska, ekonomickej, politickej a sociálnej útlak na boj proti jednote Československej republiky. V republike narastali aj národnostné problémy.

Medzi národnostami ČSR najnebezpečnejšie pre republiku boli separatistické snahy sudetských Nemcov, ktoré sa vzmohli najmä potom, keď sa Hitler dosťal k moci v Nemecku. Pod nátlakom hitlerovskej propagandy bol v roku 1938 rozpútaný proces, ktorý otvorené smeroval k rozbitiu Československa. Napriek úsiliu Komunistickej strany Československa, ktorá vyzývala k obrane krajiny, buržoázna vláda kapitulovala pod nátlakom Nemecka, odmietla pomoc Sovietskeho zväzu, dňa 30. septembra 1938 prijala mnichovské ultimátum Hitlera, Daladiera, Mussoliniho a Chamberlaina a bez boja odviedzala Nemeckom Sudety. Predvojnové Maďarsko a Poľsko prejavili krátkozrakosť vo svojej zahraničnej politike, nastolili územné požiadavky a na jeseň roku 1938 obsadili časť územia oslabeného Československa. Na Slovensku využila situáciu ľudová strana a pod vedením J. Tisu 6. októbra roku 1938 si vynutila od ústrednej vlády autonómiu Slovenska. V Prahe vznikla nová vláda tzv. druhej republiky s prezidentom Emilom Háčkom.

Druhá republika prežila len pár mesiacov a nedostala od Francúzska ani Anglicka garancie svojich hraníc, hoci jej boli mnichovskou dohodou prisľubnené. V marci roku 1939 Hitler rozhodol úplne likvidovať Československo ako samostatný štát a oddeli Slovensko od Čech. 14. marca 1939 slovenskí separatisti proklamovali tzv. slovenský štát podriadený mocenským záujmom Tretej ríše. Deň neskôr — 15. marca, nemecká armáda okupovala české krajiny a vytvorila z nich Protektorát Čech a Moravy. Zvyšok republiky na východnom Slovensku a Zakarpatskú Ukrajinu okupovalo horthyovské Maďarsko. Západné mocnosti nereagovali, len ZSSR v

protestnej nôte odvzdanej nemeckému velvyslancovi v Moskve protestoval proti rozbitiu ČSR, ktoré vyhlásil za protipravný a násilný akt. V jeseni roku 1939 vznikol v Paríži z iniciatívy vedúcich politických predstaviteľov predmennovskej republiky emigračný Československý národný výbor s dr. E. Benešom na čele, ktorý po porážke Francúzsku prešiel roku 1940 do Londýna a premenil sa v dôčasného uznávaná všetkými štátmi Dohody.

Upadok ČSR a tragédia okupácie neboli náhodou v situácii, keď kruhy vládnuce v republike uskutočňovali zahraničnú politiku nesúhlasnú s realitou a zájmami národa, ktorá spôsobila osamotenie pred hitlerovskou agresiou.

Nové Československo, ktoré ohlasoval Košický vládny program z apríla roku 1945, sa zrodilo v bojovom a ideovom spojenectve so Sovietskym zväzom, ktorého symbolom bol spoločný boj sovietskych a československých vojakov na východnom fronte za oslobodenie krajiny, v Slovenskom národnom povstani a povstaní českého ľudu v Prahe.

Vytvorilo to priažnivé podmienky pre nezávislú existenciu národného Československa, bezpečnosť hraníc a dynamický spoločensko-ekonomický rozvoj. Dramatická etapa v dejinách Československa sa pominula spolu s neodvratiteľnými roz hodnutiami februárovej revolúcie v roku 1948. Vôľou obrovskej väčšiny spoločnosti pod vedením komunistickej strany Československo nastúpilo cestu pokoru, sociálnej spravodlivosti a socialistickej výstavby.

Bilancia obrodeného Československa je podstatne iná ako v predvojnovom období. Využilo veľkú príležitosť v povoj-

V ANGLICKU majú strašnú hádku o... sochu. Je to 3,5 metra vysoká socha zobrazujúca nahú postavu — nedvedno či dievča, či chlapca — na spenom koni. Autorom sochy je britský sochár David Wynne. Keď sochu po prvýkrát ukázali na verejnosti, mnohí diváci uvideli v tvári postavy sediacej na koni neobvyklú podobnosť s princeznou Annou, dcérrou kráľovnej. Ako je všeobecne známe, Anna je náruživou jazdkynou.

Tí najhorlivejší zbožňovatelia monarchie uznali, že sochár si dovolil nechutné alúzie a urazil princeznú a

celý kráľovský rod. Nadarmo sochár prisľubil, že mu princezna ani na um nepríšla a modelom k postave bol jeho vlastný syn, 16-ročný Eduard. Nie všetci mu uverili. Keďže zanedlho socha má byť postavená v meste Sheffield, protivníci sochára sa vyhŕážajú demonštráciami a dokonca zničením sochy.

VEDOMOSTI o dynamickom rozvoji národného automobilového priemyslu, ako aj o problémoch civilizácie zovšeobecňuje medzi najmenšími Družstvo hračkárskeho priemyslu v Poznani. K autičku-hračke pre trojročné deti výrobca pripojil referát, v ktorom o. i. čítame:

Dynamický rozvoj automobilového priemyslu v druhej polovici 20. storočia spôsobil, že automobil sa stáva stále významnejším dopravným a prepravným prostriedkom. Mnohí z vás s uznaním a obdivom hľadeli na krásnu siluetu osobných áut a autobusov a snívali, aby si

mohli sadnúť za volantom jedného z nich...

Ako by sme na to nepozerali, znie to presvedčivo. Argumenty, že trojročné dieťa nevie čítať, ale najradšej reve, ciká do nohavičiek a terorizuje rodičov — sú nezmyselné. Vedomosti sa musí nadobudnúť čo najskôr a preto popularizátori sú iniciatívou poznaniského družstva považujeme za správnu a cennú.

Zo Života Literackého sme sa dozvedeli, že vzduch v Krakove obsahuje prevažne:

- kysličník siričitý
- kysličník dusnatý
- fluór
- kyselinu sírovú
- 225 ton prachu na km²

Od takého vzduchu krakovské pamiatky šľak trafia bleskúryčle, hoci vraj možno nájsť v atmosféri aj trošičku kyslíka. Tak alebo onak, začiname sa tešiť,

že bývame vo Varšave. Jednoducho sme si vydýchli.

„OPUSTENÁ SNÚBENKA“. V jednom milánskom denníku uviedli takýto inzerát:

„Opustená snúbenica predá úplne nový, kompletné vybavený byt. Cena veľmi pristupná.“

Záujemcov bolo tak vela, že „opustená snúbenka“ predala nábytok až osiemkrát, potom zmizla aj s peniazmi. Nábytok zabavil obchod, ktorý ho dodal, keďže „opustená snúbenica“ zabudla zaplatiť.

LAVÁCI. Anglia, ktorí s nadšením vyhľadávajú všetky „naj“, urobili zoznam najslávnejších... Lavákov v dejinách sveta. Zoznam začína rímsky cisár Tiberius, potom sú v ňom Michelangelo a Leonardo da Vinci, anglický kráľ Juraj II., ako aj naši súčasníci: prezident USA Harry Char Galia nello

**stáva sa
aj takto...**

VÝROČIU NEZÁVISLOSTI SKOSLOVENSKO

Známe sú úspechy československého poľnohospodárstva — moderná žatva.

novom období a najmä v sedemdesiatych rokoch pre upevnenie bezpečnosti krajinu a vytvorenie čo najlepších podmienok pre vnútorný rozvoj vo všetkých oblastiach. V porovnaní s predvojnovými rokmi sa vyše trojnásobne zvýšil hospodársky potenciál Československa, ktoré sa priblížilo k priemyselne najrovinutejším krajinám, z ktorých mnohé mali predsa ľahší štart, bez vojnových zničení. K trvalým úspechom patrí aj všeobecny spoločensko-kultúrny postup jeho obyvateľov. Bolo zavedené federatívne usporiadanie republiky, ktoré zaistilo rovnaké práva a rovnaké rozvojové možnosti dvoch bratských národov, českého a slovenského, ako aj nehatený rozvoj národnostných menšíň v ČSSR. Odstránilo sa hospodársku zaostalošť Slovenska a rozdiel medzi ním a Čechami sa v rýchлом tempe zmenuje na každom úseku života. Úspešne a trvale sa zaistilo prácu a sociálnu bezpečnosť každému občanovi Československa, teda problémy, ktoré nevedela vyriešiť predvojnová republika, a ktoré dnes nemôžu vyriešiť bohatšie kapitalistické krajinu. Prednedávnom sa v Československu narodil 15-miliónty obyvateľ. Táto demografická výš je výrečným dôkazom dôvery československej spoločnosti k sociálnej politike strany a socialistickej vlády. Táto politika a prax tvoria vlasteneckú jednotu národov a národností ČSSR budujúcich socializmus v súlade s existenčným záujmami a súčasne v súlade so záujmami celého mohutného spoločenstva bratských socialistických krajín, v súlade s nadradenými záujmami mieru a uvoľňovania medzinárodného napätia.

ADAM CHALUPEC

Harry Truman, prezident Gerald Ford, Charlie Chaplin, Paul McCartney, Judy Garlandová — herečka, matka Lizy Minnlieovej, anglicky herec Rex Harrison...

NAJSTARŠÍ Iráneč Abbas Chabsal sa narodil v roku 1823. Tajomstvo svojho vysokého veku vidí v optimizme a zmysle pre humor, ktoré ho nikdy neopúšťali.

DLHÉ DEJINY OVČEJ VENY. Veľmi poučnú historiu — kto, kolko a na čom zarába, predstavil jeden nemecký časopis a ako príklad zvolil si vlnu z jednej ovce a jej púť až do obchodu so šatstvom. Tak teda:

★ za 2,5 kg vlny dostáva austrálsky chovateľ 11,25 DM (západonemecké marky);

★ prepravca, obchodný sprostredkovateľ, potom zasa dopravca zarábajú veľku

3,75 DM, a tak v Bréme táto vlna stoji už 15 mariek;

★ závody na triedenie, umývanie a česanie zarábajú ďalšie 3 marky a odhadzujú 1 kg vlny na odpad;

★ farbiarne a pradiarne berú za kg 10 mariek. Na tejto etape spomínaná porcia vlny stoji už 33 DM;

★ tkáčovne robia z tejto porcie 3 m látky a predávajú ju za 58 DM;

★ k látke teraz pridávajú svoje výrobky výrobcovia gombíkov, niti, plátna na vystúpenie atď. — celkom za 16 DM;

★ odevné závody sú z toho pánske šaty a po pripočítaní nákladov a zisku. predávajú ich velkoobchodu za 189 DM;

★ sprostredkovateľ a potom obchody ponúkajú tieto šaty za 380 DM.

A tak než sa vlna zmení na šaty, jej cena sa zvyšuje skoro 25-násobne.

ESKIMÁCI dostávajú choroby súčasnej civilizácie: vysoký tlak, cukrovku, parodontózu atď., teda choroby dopo-

Medzinárodný filmový festival v Karlových Varoch organizovaný od roku 1946 si získal uznanie vo svetových filmárskych a novinárskych kruhoch. Medzi účastníkmi tohoročného festivalu boli herečky: Olga Schoberová z USA a Jana Brejchová z ČSSR.

Deti a mládež v ČSSR tešia sa najväčšiemu záujmu celej spoločnosti. Obrázok z tohoročnej letnej rekreácie.

Foto: ČSTK

Sociálna starostlivosť o starých ľudí v Československu patrí medzi najlepšie na svete. Pohľad do jedálne jedného z mnohých domov dôchodcov.

siaľ neznáme za polárnym kruhom. Príčina, — ako tvrdí medecína — spočíva v jedeni konzérve, koncentrátov, mrazených jedál, takých istých, ako jedia ľudia, v krajinách s vyspelým priemyslom. Avšak vysvitá, že najlepšie boli ryby hned z vody a pečienky bielych medveďov (?!), ako aj ja-hody z tundry.

★ farbiarne a pradiarne berú za kg 10 mariek. Na tejto etape spomínaná porcia vlny stoji už 33 DM;

★ tkáčovne robia z tejto porcie 3 m látky a predávajú ju za 58 DM;

★ k látke teraz pridávajú svoje výrobky výrobcovia gombíkov, niti, plátna na vystúpenie atď. — celkom za 16 DM;

★ odevné závody sú z toho pánske šaty a po pripočítaní nákladov a zisku. predávajú ich velkoobchodu za 189 DM;

★ sprostredkovateľ a potom obchody ponúkajú tieto šaty za 380 DM.

A tak než sa vlna zmení na šaty, jej cena sa zvyšuje skoro 25-násobne.

SOPHIE: „Kolko meriate v prsiach?“ „97 cm“ — hrdo odpovedala Lorenová. Na tú istú otázku Gina, ktorá sa mohla pochváliť iba 92 cm, odpovedala s ironickým úsmevom: „Som príliš zaneprádznená prácou, aby som si všímala takéto druhoradé veci...“ Spohlia Lorenová pri inej príležitosti jej to vrátila: „Gina je fantastická v úlobach jednoduchých sedliačok — je to vidieť, že sa narodila pre tieto úlohy.“ — konštatovala. Samozrejme Lollobrigidaová jej neostala dlžná, povedala novinárom: „Signorina Lorenová je okúzľujúca. Len keby mala štipku talentu...“

stává se
i toto...

ZASADANIE PREDSEDNÍCTVA ÚV KSČaS

V Jablonke na Orave konalo sa 28. augusta spoločné pracovné zasadnutie predsedníctva Ústredného výboru našej Spoločnosti a Kultúrno-organizačného výboru KSČaS na Orave. Časťnici zasadania zhodnotili doterajšiu pôsobnosť miestnych skupín KSČaS na Orave a prerovali otázky organizačnej a kultúrnej práce v nastávajúcom období.

Tento rok prebieha na Orave — tak ako vlasti na Spiši — volebná kampaň v miestnych skupinách. Zatiaľ sa už konali volebné schôdzky v Dolnej Zubriči, Chyžnom a Malej Lipnici. Bolo rozhodnuté, že v ostatných oravských miestnych skupinách sa volebné schôdzky majú uskutočniť v období od 1. októbra do konca decembra. Toto volebná kampaň má osobitný ráz, keďže miestne skupiny volia na schôdzach okrem svojich výborov a dopi-

sovateľov Života aj delegátov na VI. zjazd našej Spoločnosti, ktorý sa má konáť na budúci rok. Volebných schôdzky mali by sa zúčastniť všetci členovia miestnych skupín.

V tejto súvislosti sa na zasadnutí predsedníctva podotýkala nutnosť stároštej prípravy výborní MS týchto schôdzky. Atraktívny program a včasné oznámenie členom MS dátumu schôdzky všetkými prostriedkami používanými v danej obci (bubnovaním, plagátmi a pod.), alebo písomnými povzávkami malo by zaistíť vysokú frekvenciu na týchto volebných zasadnutiach.

Kultúrna i organizačná práca našej Spoločnosti na Orave je nedostatočná — konštatovalo sa na zasadnutí. Predovšetkým treba rozhodne rozhýbať pôsobnosť ochotníckych súborov. Za-

tial v tomto obvode učinkuje obo niekoľko kapiel KSČaS, ako napr. v Privarovke, Harkabuze či Chyžnom a sporadicky folklórny súbor z Privarovky a Skočíkov. Začalo sa sice organizovať spojený súbor oravského obvodu KSČaS, avšak tiehle sa to už druhý rok. Konkrétny výsledky v podobe verejného vystúpenia tohto súboru ešte, nevidno. Teda v nastávajúcom jesennom-zimnom období treba organizovať tohto súboru definítivne zavŕšiť, o to viac, že v každej MS na Orave je iste dosť mladých ochotníkov, ktorí by radi učinkovali. Rovnako dôležité je aj zaktivizovanie divadelných krúžkov, najmä v tých miestnych skupinách, kde ešte nie tak dávno aktívne pôsobili, napr. v Podvuku, Pekelníku, Chyžnom či Hornej Zubriči.

Krajania očakávajú viacej aktivity, iniciatívy a angažovanosti od ÚV a KOV KSČaS na Orave. Zdôrazňovali zároveň, že kultúrny inštruktor ako pracovník ÚV mal by taktiež zlepšiť svoju činnosť a súčasne opri stařostlivosti o súbory pomáhať miestnym skupinám v organizačnej práci, v činnosti klubovní MS, v usporadúvaní rôznych podujatí atď. Je to všetko dôležitý pracovný úsek, preto nie div, že mu predsedníctvo venovalo takto pozornosť, a v jeho hodnotení sa nevyhlo ani kritike.

Základnú organizačnú a kultúrnu činnosť v miestnych skupinách vyvíja, ako je známe, aktiv, v tom najmä výbory MS. V niektorých miestnych skupinách na Orave pôsobí skutočne celý výbor, žiaľ sú aj také, kde väčšinu práce, najmä organizačnej, vykonávajú jeho dva až tria členovia bud sám predsedá MS. Ide o to, aby krajanská činnosť bola činnosťou kolektívnej, teda aby sa do nej zapojil celý výbor a súčasne čo najširší okruh členov. Je to záruka úspechu a zároveň dôkaz, že otázky našej Spoločnosti ležia všetkým na srdeci.

Predsedníctvo prerovalo taktiež program osláv 20. výročia Života v krajanských strediskach a rozhodlo, že sa budú konať 15. októbra tr. vo Veľkej Lipnici.

Ešte otázka klubovní KSČaS na Orave. O niektorých možno povedať, že fungujú náležite, napr. v Privarovke, Hornej i Dolnej Zubriči. V iných však treba rozhodne zlepšiť ich činnosť, a to čo najskôr. Je sice pravda, že podmienky ich pôsobnosti sú rôzne, najmä pokial ide o veľkosť miestnosti a ich vybavenie, ale aj v takých podmienkach pri troške iniciatívy možno vela vykonať. (podrobnejšie o tom pišeme na 6. str.). Samozrejme ÚV KSČaS na základe požiadaviek prihlásených miestnymi skupinami bude postupne dopĺňovať vybavenie klubovní, a to už tento rok.

JÁN ŠPERNOGA

LETNÝ KURZ SLOVENSKÉHO JAZYKA 1978

Bratislava, Trnava, Piešťany, Nitra, Martin, Banská Bystrica, Prešov. To sú mestá, ktoré si už po mnohých rokoch vymenajú štafetu a stávajú sa načas domovom pre učiteľov slovenčiny zo socialistických štátov, účastníkov letného kurzu slovenčiny. Tohto roku sa zišlo 86 učiteľov a školských pracovníkov z Maďarska, Poľska, Rumunska a Juhoslávie znova v Martine, aby si doplnili svoje znalosti zo slovenského jazyka, literatúry a histórie. Počas dvoch týždňov sa bližšie zoznámili s mestom, bohatým na historické pamiatky a prírodné krásy.

Forma organizácie kurzu sa už nemení. Má už svoje ustálené reguly. Prednášky, lektorské cvičenia, exkurzie, besedy. Každý z nich je však niečim výnimočný a neopakovateľný.

Organizátorom kurzu je Ústredný ústav pre vzdelávanie a doskolovanie učiteľov v Bratislave, vedúcim — pracovník ústavu Marian Lapitka.

Impozantné prostredie, dobré ubytovanie vo vysokoškolskom internáte lekárskej fakulty, vyhovujúce prieskomy na prednášky a lektorské cvičenia v budove martinského gymnázia a Slovenského národného múzea prispeli k dobrému menu tohto tradičného podujatia.

Po prvý raz boli učitelia rozdelení na lektorských cvičeniach do skupín podľa jazykových znalostí. Postupovalo sa podľa tematického plánu (kultúra, literatúra, rodina, škola), na čo sa potom zameriavala aj konverzácia a jazykové cvičenia.

V programe nechýbali ani exkurzie po stredoslovenskom kraji s návštavou miest Banskej Bystrice, Banskej Štiavnice, Dolného Kubína. Ku každoročnému programu patrí aj návštava Vysokých Tatier a účasť na krajanskom vystúpení folklórnych súborov v Detve.

Učastníkov kurzu prijal v novej budove Matice slovenskej v Martine, predseda, národný umelec Vladimír Mináč, správca MS Štefan Krivuš a vedúca Oddelenia pre zahraničných Slovákov Anna Istvánčinová. Slav-

nostné ovzdušie pri prijati sa za krátky čas zmenilo na srdečné rozhovory v skupinkách. Každý mal čo povedať o sebe a svojej práci, o svojej krajine.

Prijemným zážitkom boli aj večierky, ktoré poriadali učitelia z jednotlivých krajín. Na každom z nich sa snažili priblížiť kúsok ich domova. Nechýbala pritom nikdy pieseň. Slovenská, poľská, maďarská, juhoslovanská, rumunská. Keby sa všetky piesne, ktoré zneli počas kurzu spisali, bol by z nich jeden objemný spevník.

Vzťah k literatúre prejavili učitelia na literárnom večierku, na ktorom recitovali básne, ukážky z tvorby Slovákov žijúcich v ich krajinách. Učitelia z Maďarska a Rumunska predvedli ukážky z čerstvo vydaných antológii — Výhonky (vydalo Vydavatelstvo učebnic v Budapešti) a Variácie (vydalo Vydavatelstvo Kriterion v Bukurešti). Medzi účastníkov kurzu zo skupiny Slovákov v Juhoslávii bol aj známy básnik, profesor petrovského gymnázia Pavol Mučaj. Na literárnom večierku recitoval svoje básne a podal stručnú charakteristiku tvorby krajanov žijúcich v Juhoslávii. Vtipným spriestrením programu bola súťaž, ktorú viedol školský inšpektor z Poľska Anton Papánek. Učiteľ lýcea z Jablonky Ján Hala vystúpil so svojou básňou, ktorú zložil počas kurzu.

Záujem o letný kurz slovenčiny z roka na rok rastie. Svedčí o tom počet účastníkov, ktorý sa od usporiadania prvého kurzu skoro zdvojnásobil. Späťatka sa zúčastňovali tohto podujatia len učitelia z Poľska a Maďarska. Priďli učitelia z Rumunska a Juhoslávie.

Skupina učiteľov z Poľska, ktoréj vedúcim bol školský inšpektor z Nového Targu mgr. Ján Jagla, nepatrila teda k nováčikom kurzu. Stretávame sa s nimi už pekných päť rokov. A protože ich účasť je spojená s historiou organizovania kurzu, stávajú sa našimi dobrými poradcami, čo treba na kurze zlepšiť, čo zopakovať. Posledné roky ukázali, že tvoria jednoliatý kolektív, ktorý je medzi účastníkmi kurzu oblúbený.

Školské brány sa znova otvorili a učitelia majú plné ruky práce. Našim želám je, aby i tohoročné skúsenosti, nové vedomosti uplatnili učitelia, účastníci kurzu v praxi, v prospech zvyšovania jazykovej úrovne na školách, kde sa vyučuje slovenčina.

LUBICA BARTALSKA

Učitelia na návštive v Matici slovenskej.

V dňoch 12.—15. júna t.r. bola na štvordňovom zájazde po Slovensku krajanská mládež zo spisských a oravských základných škôl. Zúčastnilo sa ho celkovo 37 žiačok a žiakov, ktorí sa učia slovenčinu, pod opaterou troch súdružiek učiteľiek. Počas celého zájazdu na Slovensku nás sprevádzala a venovala nám mimoriadnú starostlivosť milá paní Halina Vinďušková, ktorú si všetci účastníci veľmi oblúbili.

Naša cesta viedla cez hraničný prechod v Chyžnom na Oravský zámok, ktorý nás očaril svojou mohutnosťou, architektúrou a bohatými historickými pamätkami. Potom sme si pozreli Múzeum P.O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne a odtiaľ sme išli do Martina, sídla Matice slovenskej a pôsobiska mnohých významných slovenských dejateľov. Tu sme navštívili novú budovu Matice slovenskej a Slovenského národného múzea, ktoré nás uchvátilo bohatstvom svojich exponátov ľudovej kultúry a historických pamätníkov. Ďalšia cesta nás viedla do hlavného mesta Slovenska — Bratislavu. Každého očarila svojou krásou, veľkosťou a stavebným rozmanom. Boli sme na Slavíne a vzdali sme hold pamiatke sovietskych vojakov, padlých v boji proti spoločnému nepriateľovi.

Touto cestou chceli by sme srdečne podakovať Oddeleniu pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej, ako aj Ústrednému výboru KSČaS a predsedom miestnych skupín z Oravy a Spiša, že sme mali možnosť zúčastiť sa takého vydareného podujatia, za tie všetky dojmy, ktoré nadľho ostanú v našej pamäti.

Sme vďační, že sme mohli očami zvedavých a chápavých detí vidieť kraj, ku ktorému naši otcovia a dedovia prechovávajú hlbokú úctu a lásku.

ANGELA KULAVIAKOVÁ

NÁŠ SÚBOR NA SLOVENSKU

V dňoch 19.—20. augusta 1978 sa v Zuberci na Slovensku konali III. podrohácke folklórne slávnosti. Počas týchto slávností vystúpil dňa 20.8.1978 aj spojený súbor našej Spoločnosti z Novej Belej a Jurgova pod vedením Františka Kurnáta a Boleslava Nowobilského. Slávnosti sa zúčastnil tajomník Ústredného výboru KSČaS, kr. Augustín Andrášák.

III. PFS boli usporiadane na počest 34. výročia Slovenského národného povstania a 30. výročia Februárového víťazstva. Usporiadateľmi osláv boli:

Odbor kultúry Okresného národného výboru v Dolnom Kubíne, Tesla Orava, nár. podnik Nižná, Okresné osvetové stredisko, Pamiatková správa, Okresný výbor Zväzu protifašistických bojovníkov v D. Kubíne, Oravské múzeum v Oravskom Podzámku, Miestny národný výbor a Jednotné rolnicke družstvo v Zuberči.

Náš súbor piesní a tancov prišiel na slávnosť na pozvanie súboru Oravan zo závodu Tesla v Nižnej, ktorý viedie inž. Ernest Jarolín.

Bolo to veľmi milé a priateľské stretnutie. Hned po prekročení štátnej hranice nás čakali hostitelia zo súboru Oravan. Cestovali sme cez Trstenú, Tvrdošín, Nižnú, Podbiel, Oravský Biely Potok a Habovku do Zuberča. Podujatie sa začalo 20. augusta slávnostnym sprievodom furganských vozov z Habovky a Zuberča a prebiehalo v peknnej doline zvanej Zverovka pod vysokými Roháčmi, v amfiteátri, nedaleko Múzea oravskej dediny. Po uvitání a prejavoch predstaviteľov okresu Dolný Kubín a iných inštitúcií nasledovalo položenie vencov k pomníku padlým v SNP v Látanej Doline.

Na slávnosti vystupovali folklórne súbory z Habovky, Hornej Lehote, Hruština, Chlebník, Istebnej, Lokce, Malatína, Novoti, Oravskej Lesnej, Rabčík, Suchej Hory, Zákamenného, Záhrivej, Zuberča, Zážkova a iné. Vystúpenia boli veľmi pekné a páčili sa obecenstvu, najmä vystúpenie súboru Orava III.

Počas pobytu na Slovensku navštívili sme Múzeum oravskej dediny, po ktorom nás sprevádzal jeho vedúci Igor Černeň. V skanzenze sa o.i. nachádza typická oravská dedina a mnoho vzácnych ukážok ľudovej architektúry. Sú tu domy bohatých ríchtárov, komplexy hospodárskych budov, seníky, sýpky, obydlia drobných remeselníkov a chudobné domčeky želiarov. Všetky objekty sú vybavené pôvodným zariadením. Medzi najzárovejšie pamiatky patria: vstupný objekt zo Zákamenného z 19. storočia, v ktorom je dnes hostinec, dom bohatého rolníka z Hruština s pôvodným zariadením zo začiatku 20. stor., rolnícky dom z Oravskej Lesnej z roku 1862 s expozíciou ľudovej výroby, šoltýsky dom z Rabčíka z roku 1828, skupina sýpok zo Zuberča, neskorogotický drevený kostol zo Zábrežia, ktorého interiér je vyzdobený ľudovými malbami.

V kultúrnom dome závodu Tesla v Nižnej sme sa rozlúčili s milými hostiteli so želaním do skorého videnia.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

na stavbe cesty. Pred Durštinom sa otvorili nové perspektívy.

ANDREJ HORNIK

KUCOV

Místní skupina KSCaS v Kučově má opět činnou klubovnu. Byla zařízena ve dvou místnostech v domku krajska Emila Svobody, čís. 64. Předseda MS soudí, že po zakončení polních prací svolá schůzi místních krajanů, na níž bude sestaven podrobný program kulturní činnosti místní skupiny a klubovny. Doufáme, že se klubovna v Kučově opět stane střediskem krajského života.

REDAKCE

VÝSTAVBA V NOVEJ BELEJ

V našej obci prebieha ďalšia výstavba hasičského skladiska, v ktorom má byť zároveň priestraná miestnosť na schôdze a iné kultúrne podujatia, klub, čítareň a iné miestnosti.

V roku 1977 Novobelčania svojpoprečne vykopali a vybetónovali základy — pri tejto práci, ktorej celková hodnota dosahovala okolo 100 000 zl, odpracovali po dva dni. Tiež svojpoprečne priviezli kamene a štrk potrebný na výstavbu, čo znamenalo ďalších 100 000 zl.

Na jar tohto roku pokračovali v práci, vykopali pivnicu a všetko vybetónovali. Urobili to v rámci závazku na počest štátneho sviatku PLR; práca bola hotová na deň 21. júla t.r. Už 1. augusta 1978 sa začali murárske práce, ktoré boli zavŕšené 10. augusta. Celková hodnota tejto svojpoprečnej práce dosiahla 300 000 zl. Státna dotácia, ktorú sme dostali z Gminného úradu v Novom Targu, znamenala však základ pre našu výstavbu. Dostali sme stavebné materiály ako cement, vápno, tvárnice a tehly. O stavbu sa stará ríchtár obce kr. Jozef Bryja a jeho zástupca kr. Vojtech Vincsek. Stavbyvedúcim je kr. František Chalupka a veľkú snahu vyvíja celý hasičský zbor, najmä kr. kr. Andrej Skupin, Michal Kalata a iní.

V našej obci pokračujú aj práce na výstavbe vodovodu, ktoré uskutočňuje WODROL, nár. podnik z Krakova-Wieliczky. Hoci chybajú niektoré potrebné súčiastky dúfame, že práce budú ukončené. Slovom naša obec sa stále mení a je stále modernejšia.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

DURŠTÍN

Tento rok vo sviatok obrodenia Poľska bola v našej obci otvorená nová cesta, ktorá vlastne spojila Durštin so svetom. Naši obyvatelia vyvijali vyše 16 rokov úsilie o výstavbu tejto cesty, no vec sa tiahla skutočne slimačím tempom. Konečne 10. júla t.r. sa v obci zjavili nákladné autá voziace asfalt z Nového Targu, ako aj iné cestné stroje a začala sa výstavba. Všetci obyvatelia obce, ktorí sa cítili na silách, sa zapojili do práce a pomáhali stavbárom. Výstavba rýchlo napredovala a tak za týždeň bol pokrytý asfaltom kilometrový úsek cesty a niekoľko uličiek v obci.

Otvorenie novej cesty bolo radostné a slávnostné. Zúčastnili sa ho všetci Durštinčania. Vyhrávala miestna kapela, dievčatá a mladé ženy spievali ľudové piesne.

Od tohto významného dňa do Durštiny prichádzajú autobusy niekoľkokrát denne. Novej ceste sa tešia všetci, nielen majitelia motorových vozidiel a bicyklov, ale aj ostatní, lebo už nemusia šliapati pesi niekoľko kilometrov denne, po blate a vode.

Za novú cestu chceme srdiečne poďakovať všetkým, ktorí sa pričinili o jej výstavbu: novosáčským vojvodským straníckym a administratívnym orgánom, Gminnému úradu v Novom Targu, riaditeľovi podniku pre výstavbu ciest, inž. F. Horníkovi a nášmu mladému ríchtárovi E. Šoltýsovi, ako aj všetkým, čo vyvijali úsilie a pracovali priamo

Dne 11. srpna se v klubovně družstva Samopomoc Chlopska uskutečnilo setkání vedení družstva s vedoucimi funkcionári kolektívu společenské kontrole. Za mnohaletou obětavou veřejné práci v družstevnictví byla několika pracovníkům předána vyznamenání. Cestný diplom a peněžitou odměnu dostal tajemník OV KSCaS v Zelově Waclaw Luščínský. (Srdečně mu blahopřejeme! Red.)

Zasedání Národní rady města a obce Zelova se konalo dne 25. srpna v sále závodní klubovny Zelovských závodů bavlnářského průmyslu za účasti vedoucího administrativního oddělení Vojvodského úřadu v Piotrkowě Trybunalském s. Słomkowského, 30 členů NR a 20 pozvaných veřejných činitelů.

Na zasedání předal první tajemník MV a OV PSDS s. Józef Tosik a zástupce náčelníka Lech Radajewski Zlatý kříž Za zásluhy členu naší Společnosti Karlu Kupcovi a Bronzový kříž Za zásluhy pracovnice ZZBP Krystyně Bednarekovej.

Druhá část zasedání byla věnována práci výboru společenské kontroly a jejím výsledkům (ref. předseda NR Jan Rogut a tajemnice ÚMaO Helena Królová). Usnesení o tvorbení komise společenské kontroly přečetl předseda NR s. Józef Tosik. Byl zvolen výbor společenské kontroly. Skládá se z 15 členů: 8 členů PSDS, 3 členové SLS, 2 DS a 2 nestraníci. Předsedou výboru je poslanec Bronisław Cieniewski.

Na závěr zasedání zást. náčelníka Lech Radajewski zhodnotil průběh zásluh v Zelově a přidružených obcích.

Waclaw Luščínský

SPRAWY NIEZAŁATWIONE

JESZCZE O DZIAŁKACH BUDOWLANYCH DLA PRACOWNIKÓW NZPO

W lipcowym Nr „Żiwota” opublikowaliśmy pod tym samym tytułem nasze stanowisko w sprawie przyznawania przez naczelników gmin działek budowlanych dla pracowników NZPO w Nowym Targu, których rodzice — rolnicy z okolicznych wsi — takie wolne działki posiadają. Dyrekcja NZPO w opublikowanym liście poparła nasze stanowisko uważając, że jest to skuteczny i społecznie uzasadniony sposób na częściowe rozwiązanie bardzo trudnej sytuacji mieszkaniowej, zapobiegającej również fluktuacji załogi, która z tych względów dziedziny poszukuje stabilizacji.

Ostatnio otrzymaliśmy w tej sprawie pismo z wojewódzkiego Biura Planowania Przestrzennego w Nowym Sączu, którego dyrektor mgr. inż. arch. ZENON TRZUPEK pisze nam m.n.:

„W odpowiedzi na Waszą interwencję, podnoszącą problem czytelników pisma zamieszujących na terenie Orawy i Spisza, ubiegających się o uzyskanie działek budowlanych i pozwolenia na budowę — Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego, Architektury i Nadzoru Budowlanego w Nowym Sączu uprzejmie wyjaśnia, m.in. w oparciu o informacje przesypane przez naczelników gmin, że w minionym okresie występowały przypadki odmowy pozwolenia na budowę. Zawarty w przepisach zakaz wydawania pozwoleń na budowę obiektów mieszkalnych na terenie wsi, dla ludności nierolniczej (nie związanej z obsługą wsi) sprawił, iż w interesujących redakcję przypadkach, osoby zatrudnione w Nowotarskich Zakładach Przemysłu Skórzaneego Nowy Targ, nie uzyskiwały pozytywnych decyzji organu administracji państwej.

I tak w oparciu o wyjaśnienia Naczelników ustalono, że:

- 1) Na terenie gminy Czarny Dunajec zainteresowani budową we wsiach Piekielik i Podszkle otrzymali negatywne decyzje z jednociennym ukierunkowaniem, że ubieganie się o działki i pozwolenia możliwe będzie na terenie wsi Czarny Dunajec, po opracowaniu planów szczegółowych zagospodarowania przestrzennego Kamieńca Dolnego i Górnego.
- 2) Na terenie gminy Nowy Targ we wsiach Dursztyn, Krempachy, Nowa Biała — występowali przypadki starań o pozwolenia na budowę

O VYUČOVANÍ SLOVENČINY

Tento rok, ako je známe, začala sa v Polsku realizácia školskej reformy, čiže zavedenia všeobecnej desaťročnej strednej školy. V súvislosti s tým veľký záujem a súčasne znepokojenie krajanov vzbudila otázka, ako bude v novej škole zabezpečené vyučovanie slovenského jazyka. Jeden z problémov tohto vyučovania sa od začiatku tohto školského roku vyskytol v Základnej škole so slovenským vyučovaním jazykom v Novej Belej.

Ústredný výbor Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Polsku sa preto obrátil v tejto veci na Oddelenie všeobecného vzdelávania Ministerstva osvety a výchovy vo Varšave, ktoré vysvetlilo, ako sa má otázku tohto vyučovania riešiť. Zásada je nasledovná:

a) V situácii, keď nie sú osobitných predpisov týkajúcich sa škôl z nepolským vyučovacím jazykom, čo sa o.i. vzťahuje na základnú školu v Novej Belej, treba sa riadiť starými predpismi, až do času vydania nového nařídenia.

b) V školách so slovenským vyučovacím jazykom sa v triedach 1. — 8. vyučuje polštinu ako predmet v takom počte hodín ako slovenčinu, pričom slovenský jazyk sa začína učiť od 1. triedy a jazyk polský od druhej.

c) V ostatných školách, kde sa vyučuje slovenčinu ako predmet buďto v jednotlivých triedach alebo v skupinách, je počet hodín tohto jazyka ustálený na tri hod. týždenne.

Zároveň, ako vysvetľuje Oddelenie všeobecného vzdelávania Ministerstva osvety a výchovy, vo všetkých gminných zberálnych školách na Spiši a Orave — kde sa takisto potreba vyskytne — bude sa vyučovať slovenčinu ako predmet buď učiť v slovenskom jazyku. Vecou osvetových orgánov je, aby zabezpečili odborných učiteľov pre toto vyučovanie.

Cakáme, kedy v súlade s uvedenými zásadami vojvodské osvetové orgány vyriešia problém vyučovania slovenčiny na Spiši a Orave.

na działkach będących własnością rodzin. I tutaj w każdym przypadku odmowy udzielono zgodnie z przepisami: proponowano ubieganie się o przydział działek na terenie miasta Nowy Targ.

- 3) Na terenie gminy Jabłonka trwają prace nad przygotowaniem pod względem geodezyjnym i prawnym terenów wyznaczonych pod budownictwo jednorodzinne z tym, że we wsi Jabłonka — w której wzroszenie budynków przez ludność nierolniczą jest możliwe, planuje się przyjęcie i odsprzedaż ok. 12 działek w bieżącym roku.

W świetle powyższych wyjaśnień stwierdzić można, iż postępowanie Naczelników wynika wprost z konieczności realizacji obowiązujących przepisów. Wprowadzenie jakiejkolwiek dowolności w tym zakresie, wydzielenie działek z gospodarstw rolnych w terenie nie przeznaczonym na takie cele, bądź wydawanie pozwoleń dla osób nie spełniających warunków określonych w zarządzeniach, uniemożliwiły programową ochronę użytków rolnych oraz sukcesywne wprowadzanie ładu przestrzennego w budownictwie gospodarczym i mieszkaniowym na terenie wsi.

Pismo to sugeruje pewne częściowe rozwiązanie, ale — naszym zdaniem — problem jest o wiele szerszy. Trzeba również zdawać sobie sprawę z tego, że otrzymanie działki w innym niż rodzime terenie może z wielu względów nie odpowiadać zainteresowanym pracownikom NZPO z terenu Spisza i Oravy. Pomijając nawet zrozumiałe przywiązanie do terenu swojej wsi trzeba brać pod uwagę fakt pomocy rodziców dla swoich dzieci (np. przy budowie, opiekowaniu się wnukami itp.). Można się też zastanowić czy pracownicy NZPO związani są z obsługą wsi, jeżeli wieś kupuje buty produkowane w tym zakładzie? Ale najważniejsze jest spojrzenie na to zagadnienie od strony konkretnych potrzeb społecznych, a tego — naszym zdaniem — władze województwa nowosądeckiego nie uczyniły. Przeto naszą interwencję uważaemy za nadal aktualną.

REDAKCJA

ZELOV

Zelované s uznaním sledovali práci zaměstnanci silniční správy z Belchatowa, kteří solidně a rychle vyasfaltovali vozovky v hlavních ulicích města. Zhruba pět kilometrů asfaltového pásu, mj. v ulicích Piotrkowské, Kościuszka a na Rynku, přikrylo četné výmoly způsobené v zelovských ulicích těžkými dopravními automobily.

Denně do Zelova desítky vagónů dopravují stroje a zařízení pro povrchový hněduhelný důl a elektrárnu v Belchatowské průmyslové pánvi, které se pak převezou na místo určení. Pro přepravu takového množství nákladu musely být upraveny silnice. Nutno uvést, že byly dokončeny práce na dláždění městského tržiště a také vozovka v Poznańské ulici, která vede k tržišti. Kromě toho ještě v letošním roce bude provedena modernizace Poprzeczné ulice, dokončuje se také dětské hřiště (Ogródek Jordana) v Piotrkowské ulici. Stojí za zmínu, že byla již provedena modernizace ulic Nowy Rynek, Leśna, Cieglaniana a dalších.

Na mnohých gazdovstvách vidíme stále viac mladých ovocných stromov. Je to kladný jav. Ale zároveň možno konštatovať, že ešte stále pestujeme príliš málo vitamínov pre vlastné potreby. Samozrejme, že ani Spišani Orava sa nemôžu rovnat tým oblastiam Nowosączského vojvodstva, v ktorých ovocné záhrady majú komerčný charakter. Musíme však teraz, na jeseň, upozorniť na otázku záhradníctva a povzbudit k rozširovaniu pridomových plantáží ovocných stromov a krov. Jedným z argumentov môže byť fakt, že tento rok v celom Poľsku sú ťažkosti na „zelenom trhu“. Ceny ovocia a zeleniny sú vysoké. Sebestačnosť v tejto oblasti znamená na jednej strane menšie výdavky a na druhej viacé zdravia, lebo ovocie a zelenina by mali byť stále na našom jedálnom lístku. Z priebehu letného

O PRIDOMOVÝCH OVOCNÝCH ZÁHRADÁCH

výkupu vyplýva, že po sezóne budú ceny ovocia vysoké. Koncom augusta sa denne vykupovalo iba okolo 300 ton jablk, ktoré pred rokom, v tom istom období, dvojnásobne viacej. Slivák sa vykupuje trojnásobne menej a hrušiek až osemkrát menej ako v minulom roku. Nádej sa pokladá v neskôrších druhoch ovocia, najmä jablk, ako ananas, weltha, grafsztynka a antonovka.

Takáto situácia sa často opakuje v našej krajine, v ktorej produkcia ovocia stúpa z roka na rok, a ktorá — vďaka pôsobnosti Záhradníckeho ústavu Poľskej akadémie vied vedeného prof. dr. Stefanom Pieniążkom — sa považuje za ovocinárskeho potentáta.

Ako vyzerá situácia vo svetle aktuálnych údajov? V rokoch 1950—55 priemerny zber všetkého ovocia v Poľsku dosiahol 420 000 ton. O desať rokov neskôr sa zber ovocia zdvojnásobil a v rokoch 1970—75 dosahoval 1 300 000 ton. Popri zásobovaní domáceho trhu Poľsko je aj značným vývozcom. Minulý rok sme vyvážali 80 000 ton jablk (zber dosahoval 1 100 000 ton) a 70 000 ton jahôd (zber dosahoval 180 000 ton). Tieto údaje nepochybne dokazujú obrovský rozvoj záhradníctva, ale sú aj roky, ku ktorým možno pripočítať aj tento rok — kedy je ovocia málo. Vtedy vlastná

záhrada môže nás najlepšie zásobiť ovocím, keď sa postarame o jej náležitý charakter.

Na celom svete existuje okolo 12 000 odrôd jablk. V Poľsku máme okolo 800. Ako tvrdí prof. S. Pieniążek, sú to výborné odrody, z ktorých Ústav odporúča na pestovanie okolo 20. Zo skôrších jablk namiesto tradičných „papierówek“ sa odporúča closy. Rozdiel v prospech tohto druhu spočíva v tom, že keď „papierówky“ dávali úrodu každý druhý rok — priemerne okolo 200 kg jablk, close má ovocie každý rok — priemerne 120 kg na jednom strome. Z odrôd, ktoré môžu zaujať našich čítateľov, Ústav odporúča McIntosh, kanadskú odrodu, veľmi chutnú a čo je dôležité, odolnú proti mrazu. Samozrejme hovoríme o nízkych stromkoch, ktoré dosahujú výšku najviac 2,5 m a ovocie zbierame z nich bez rebríkov. Je dokázané, že malé stromky dávajú priemerne o 50% viac ovocia z hektára.

Nie všetci vedia, že v produkcií ríbezľí sme na druhom mieste na svete. Minulý rok sme zobraťi úrodu vo výške 130 000 ton. Najmä čierne ríbezle obsahujú mimoriadne veľa vitamínu „C“. Bolo by dobre, keby naše komory boli plné tohto spracovaného ovocia. Tento rok na vidieckom trhu bolo dostatočné množstvo praktických

pohárov typu Twist-off, ktoré výbornie uľahčujú nakladanie.

Ríbezle, tak ako aj iné ovocné rastliny, vyžiadajú patričné pestovanie: vhodné strihanie a prestrihovanie, dosťotočný priestor nutný pre slobodný rast atď. Preto radime, aby ste sa v prípade pohybnosti obrátili na miestneho agrónoma, ktorý vám zároveň poradí, ako chrániť stromy a kry pred škodcami. Pred mnohými rokmi sme písali o pokusnom políčku, ktoré v Novej Belej mal miestny agrónom. Udivoval vtedy dosahovanými výsledkami, vďaka dobrým odrodám a ich náležitemu pestovaniu.

Jeseň je vhodným obdobím pre zväčšenie našej pridomovej ovocnej záhrady a obohatenie našej záhradky radmi ovocných krov. Vyplatí sa nájsť na to čas, aby na našich stoloch nechybovalo chutné ovocie.

MB

ŘÍJEN

Letošní léto nám přineslo řadu nepríjemných překvapení: zamračené nebe, nízké průměrné teploty a deště nás zlobily všechny letní měsíce.

Po nevydařeném červnu byla v červenci zaznamenána nejnižší průměrná teplota století. Po 25 dnech měsíce průměrná teplota ve Varšavě činila pouze 15,2 stupně. V západním a severním Poľsku nejvyšší teploty stejného obdobia neprekročily 14 stupňů. Na horách, u moře a na Mazurském pojedzti bylo přímo zima. Nejchladněji však bylo 16. až 18. července: v Dolním Slezsku byly naměřeny 3 — 4 stupně tepla a ve Słubicích, vojvodství Gorzów nad Odrou, byl dokonce mráz. Oteplení, ba ani teploty přes 30 stupňů v posledním červencovém týdnu, již neměly na celkový průměr vlivu.

Udržující se studené počasí přineslo také značnou vlhkost vzduchu; červe-

nec byl tedy měsícem se zataženou oblohou a častými srážkami. Ve Varšavě jen od 5. do 19. července napršelo skoro 80 proc. měsíční porce a dalších čtrnáct dnů bylo s přehánkami. V mnoha oblastech však červencové vodní srážky byly menší než obvykle.

Z výzkumu Ústavu meteorologie a vodního hospodářství také vyplývá, že v posledních letech jsou července stále častěji studenější. Chladný červenec byl v roce 1977, 1974, 1970, 1965, 1962, 1961, 1960 a 1919.

Z tohoto hlediska měl mit letošní srpen stálejší, letní počasí s delšími slunečnými a teplými časovými úseků. Také zněly předpovědi počasí, ale nesplnily se. Všichni synoptikové jsou zajedno, že po velmi chladných červencích přichází teplé srpnové. A jaký byl letošní srpen?

Letní vedra a modrého nebe stačilo sotva na první týden a pak na pár dní ve třetí dekádě. Jak na vrchol léta trochu málo. Nepříznivé frontální poruchy nad celým Poľskem a značnou částí Evropy se měnily ze dne na den. Většinou to byly tlakové níže s nekončícími se dešti. Slunečné dny s výšemi teplotami byly vzácné. Dešti a silné větry ztěžovaly žně, v mnoha oblastech polehlo obilí. Nejhorší situace byla v jižním Poľsku, které mělo

nějhorší počasí, neživc s růžkami, chladu a větru. V posledních třech dnech první dekády řádil v horách halný vítr a na Baltském moři štorm.

Ve stejně době lijáky, vichřice a povodně si v alpských zemích vyžádaly asi 20 lidských životů. Jen v severní Itálii tragicky zahynulo 14 osob. Ve Švýcarsku byly silné deště příčinou smrti 5 lidí. Bouřky s průtržemi a vichřice způsobily značné škody v Rakousku. V Tyrolích zničily mnoho domů, silnic a elektrického vedení. Lijáky způsobily škody také v severním Španělsku. V Pyrenejských a v Alpách napadl sníh ve výšce 1500 m. Lijáky a bouřky způsobily značné potíže v zemědělství v mnoha oblastech ČSSR a NDR.

A jaký bude říjen, o něž lidové příslaví praví, že bude takový, jako poslední den srpna.

Mějme naději, že to bude tradičně měsíc s hezkým, klidným počasím a s babím létem, tím spíše, že to skutečně jsme letos vlastně ani neměli. Babi léto, které se začíná přiblížně v polovině první dekády, doprovází v klidné, tiché a suché počasí. Ovlivňuje je barické útvary, které k jihu klesají a přinejmenším nad střední Evropou se ustálují. Čím jsou jejich středy bližší, tím lepší máme v Poľsku počasí. Je-li

střed tlakové výše přímo nad Poľskem, svítí většinou slunce, je teplo a klidné stálé počasí a to je právě babi léto. Teplota dosahuje 20 stupňů a misty i více.

Ve zbyvajících dnech měsice lze již očekávat ochlazení, podzimní přehánky a mlhy. V poslední dekádě pak teplota může klesnout pod 15 a misty 10 stupňů. V noci stále častější mrázky. Misty ještě bouřky. U moře a v horách silné větry. Koncem měsice deštové přehánky se sněhem, ba i sněžení, hlavně v horských a podhorských oblastech a na severovýchodě. Sníh se však neudrží, taje.

O říjnovém počasí hovoří lidové pranostiky: Po Placydovi (5.X.) babi léto se dostaví; Po Brigitě (8.X.) babi léto vrchem letí; Na Emila (11.X.) babi léto obrat dělá; Hedvika (15.X.) za rohem, babi léto letí úprkem; Divoké husy na odletu, konec je babímu létu; Od Gala (16.X.) chvíle nestálá; Šimona a Judy (28.X.) zima všudy. Další pranostiky o říjnu: Dobře když v říjnu ze stromu list padá, rok ten požehnaný cestu k nám si hledá; Když říjen teplo třímá, bude velmi krutá zima; Říjen větrem, mrázem skutý, nebude leden ani únor krutý.

Sebral Miša

Z KALENDÁRA NA — NOVEMBER — LISTOPAD

V novembri naďalej uskutočňujeme zimnú orbu. Lepšie však odložiť orbu na neskôršie obdobie, ako orať počas dažďa, keď je pôda príliš vlhká.

Končime jesenné práce na lúkach a pastvinách. Pred príchodom zimy treba odstrániť tŕsy starej trávy, rozhádzať krvoviská a očistiť melioračné priezkopy.

Neproduktívne zvieratá, po predošom vykŕmení, predávame a na zimu nechávame iba produktívne kusy. Zvieratám by sme nemali dávať premrznuté a skazene krmivá. Ovce môžeme vyháňať na pasťiny.

Končime prípravu inventárskych miestností na zimu.

Racionálne metódy konzervovania zemiakov na zimno-jarné obdobie spočívajú v ich sušení alebo silážovaní. Tieto spôsoby skoro úplne obmedzujú straty, ktoré sa vyskytujú počas tradičného skladovania zemiakov v kopcoch a pivnicach.

Kedže kopcovanie zemiakov je prevádzkujúcim metódou na súkromných gazdovstvách, hodno mu venovať pozornosť a vykonať náležite.

O príprave zemiakov na skladovanie musíme pamätať ešte vtedy, keď zemiaky sú na poli. Na plantážach by sme mali bojať proti chorobám a škodcom, kedže na skladovanie sa hodia iba zdravé zemiaky.

Dva-tri týždne pred zberom treba vŕniť zničiť, aby sa obmedzilo prenášanie chorôb na hluzy a uľahčiť vykopávanie strojmi. Zber by mal nastat

po dosiahnutí plnej zrelosti. Hluzy nemôžu byť mechanicky poškodené. Poškodené dýchajú intenzívnejšie, vydelenú viac než teplu, podliehajú chorobám, rýchlejšie klíčia, no a hmlujú, čo spolu prináša vysoké straty počas skladovania.

Každý druh zemiakov malo by sa podla možnosti skladovať zvlášt.

Pod kopce volime rovné s suché miesto bez organického nečistoty a kameňov s priepustným podkladom. Úroveň spodnej vody by sa mala nachádzať v hlbke ok. 1 m až povrchu zeme. Je zádúse, aby miesto malo ľahký sklon a bolо zakryté pred vetrom. Voda z atmosférických zrážok by mala mať odtok. Kopce možno zakladať na každej pôde, okrem kamenitej a mokrej. Najvhodnejšia je ľahká pôda s priepustným podkladom, čo vytvára ľahký prístup ku kopcom v každom ročnom období a zabraňuje zhromažďovaniu sa vody v kopcoch. Na hlinitých a súdržných pôdach zabezpečujeme kopce pred zaliatím vodou pomocou odvodňujúcich žlabkov. Musíme sa vystrihať kopcovanie zemiakov stále na tom istom mieste. Kedže je to nemožné, staré miesto musíme vyčistiť a dezinfekovať chlórovaným vápnom tri týždne pred kopcovaním.

Skôr ako začneme kopcovanie, musíme si pripraviť zdravú, suchú slamu. Kopce zemiakov treba sfornovať rovno, bez priehlbín a vypuklostí. Kopce rovnomerne zakrývame asi 45—55 centimetrovou vrstvou slamy. Zakrývanie musíme začať zdola

smerom hore a nakladať tesne vedľa seba vrstvy slamy. Slamu musíme prikryť asi 10 centimetrovou vrstvou zeme a ubiť. Vrch kopca veľkosť 30—40 cm nechávame nezakrytý zemou. Umožňuje to odvádzat z kopca nadmerné množstvo vodnej páry. Tak pripravené kopce nechávame dovtedy, kým zemiaky nevychladnú. Kopce začíname prikrývať na zimu vtedy, keď teplota vnútri sa dlhšiu dobu udržava na úrovni 3—4°C. Druhá prikrývka má mať 10—15 cm vrstvu slamy (po ubiti) a 20 cm vrstvu zeme. V podmienkach, kde nedujú silné vetry a pôda je súvislá, nemusíme dávať druhú vrstvu slamy. Kopce prikrývame vtedy iba 25—30 cm vrstvou zeme. Vrstvy zeme a slamy zakrývajúce kopce mali by byť silnejšie pri základoch kopca, lebo na tomto mieste je pôsobenie mrazu najintenzívnejšie.

Z času na čas musíme skúmať teplotu v kopci. Najvhodnejšia je na úrovni +5°C. Keď klesá na +1°C kopce musíme dodatočne prikryť a keď sa zvyšuje na vyššie +6°C začíname vetranie a zmenšujeme vrstvu zeme.

Ešte raz upozorňujeme, že najlepším spôsobom konzervovania krmovinových zemiakov je ich silážovanie alebo sušenie. Rady týkajúce sa správneho kopcovania mali by sa teda využívať hlavne pre skladovanie jedlých zemiakov a zemiakov na sadenie.

S.D.

TAKÝ JE ŽIVOT...

Pred rokom vypukol v Kauzovej skandál: paní Margareta Trudeaová, pekná a vrtošivá manželka kanadského ministra predsedu, opustila manžela a tri deti, aby zakúpila slobodu a stala sa „niekym“. Viem dobre fotografovať, viem písat, mam hebrecké nadanie — hovorila sebaistá Margareta, o 30 rokov mladšia ako manžel.

Ostatne manželstvo od začiatku nebolo vydarené, hoci pravidelnne rok-ročne prichádzalo na svet nové dieťa. Unudená manželka ministra predsedu sa dopustila stále nových netaktností, až sa rozhodla odísť. Manžel, s ktorým sa zatiaľ formálne nerozvedla, bol velkodusný a finančne ju dobre zabezpečil na novú životnú cestu.

Ale sny o veľkej kariére paní Trudeaovej sa nesplnili, nevydarila sa tiež kariéra fotoreportérky. Manželka ministra predsedu sa presvedčila, že život bez manžela predsa len nie je ľahký. Najmä preto, že napriek manželovej pomoci má stále finančné ťažkosti. Dobré informovaní tvrdia, že uvažuje o návrate k rodine. Na snímke: paní Trudeaová v najlepšej náladе.

Anglický spevák Elton John sa podrobil transplantácii... vlasov. Teraz uvažuje o plastickej operácii prstov, ktoré sa mu zdajú príliš hrubé...

Ked' poklesla vlna neobvyklého nadšenia svadobou princeznnej Monacu Karolíny s Filipom Junotom, začalo sa hodnotenie svadobných darov. Ich hodnotu vypočítali na 10 miliónov frankov. Medzi darmi prevažovali obrazy a drahokamy. Najpraktickejší dar dal anglicky nástupca trónu, princ Karol: dve posledné plachty.

Jozefovi Wilińskemu v Janopoli začala horieť stodola a preto zavolali hasičov z Nowego Miasta. Nasza Trybuna napísala: Hasiči prerušili vlastnu prácu a ihneď išli na miesto akcie" ... Majitelia maštale však nedovolili hasičom hasiť oheň, a keď dostali z Płoniška rozkaz, aby požiar hasili násilu — hasičov pobili a poliali vodom, preto odísli. Hasiči z Nowego Miasta sú rozhorčení, — píše Nasza Trybuna.

Hnedý medved vážiaci 350 kg vylomil mrežu v kliekete a utiekol z krakovského ZOO. Po poldruhahodinovej naháňačke po uliciach Krakova, sa podarilo zviera zahnati späť do ZOO bez krviprelievania, len s pomocou vody z hasičských striekačiek.

Senzáciou západných informačných agentúr sa stal sobáš dcéry gréckeho multimilionára, nežijúceho už Ariostela Onassisa, 27-ročnej

Christine so sovietskym občanom 37-ročným Sergejom Kauzovom. Sobáš sa konal 1. augusta v Moskve. Hned po svadbe mladomanželia — podľa toho, čo oznámila Christine predstaviteľom tlače — mali odísť na dvojtýždennú svadobnú cestu po Sibíri nad Bajkalské jazero.

Zatiaľ Christine Onassis-Kauzová, miesto nad Bajkalem, neocakávané odcestovala bez manžela do Atén. Počas toho sa mala vrátiť do Moskvy o dva-tri dni, ale potom zmenila rozhodnutie a predĺžila svoj pobyt v Grécku.

V súvislosti s tým sa v Grécku, ale aj v tlači mnohých západných krajín rozišli správy, že vraj Christine Onassis-Kauzová sa rozhodla vôlebe neverná do ZSSR a dokonca sa rozvíest. Hovorí sa tiež o nátlaku zo strany členov rodiny, aby sa rozložila so Sergejom Kauzovom.

Grécka tlač napísala, že Christine sa v Aténach stretla so svojim predošlým manželom (druhým v poradí), synom gréckeho lodiara A. Andreadisom... Samotná Christine mlčí a zdá sa, že si vobe nevšima klebety a špekulácie o sebe.

Jeden z poslancov parlamentu Sri Lanka navrhhol, aby minister zahraničných vecí Sahel Hameed odovzdal vo Washingtone oficiálny protest proti názvu jednej reštaurácie v štáte Texas: The Happy Budda Steak House (doslovne Biftekárna pod šťastným Budhom). V zdôvodnení návrhu cejlónsky budhistka konštatuje, že taká vývesná tabuľa uráža Budhu a milióny budhistov. Žiaľ nevieme, ako sa vec skončila.

Filmový herec Henry Fonda má nového konička — pestuje včely. Je jediným včelárom v celom Beverly Hills, kde bývajú hlavne filmové hviezdy, a zo svojho včeliná zobrajal už stovky kilogramov medu.

Z AMOROVY LOUČKY

Nestav svou lásku nad propasti proto, že je tam vysoko. (R. Tagore)

Praktická žena vi, že i láka astronomu závisí na gastronomii. (M. Kenda)

Maurice Chevalier pries svuj vek se velmi rád zdržoval ve společnosti mladých žen. Na špičkování svých priateľ odpovedal:

— Jen jednou v životě je človek starý.

Z POKLADNICE ZDRAVIA

KRČOVÉ ŽILY

U žien sa krčové žily vyskytujú o 50% častejšie ako u mužov. Navrete žily a modré flaky na nohách nie sú však len chybou krásy, ale aj spravedlným znakom mnohých ťažkostí. Prítom 90% žien nevie, čo robí, aby sa uchránili pred krčovými žilami.

Krčové žily samy osebe nie sú ešte chorobou. Možno sa s nimi dožiť aj vysokého veku.

No ich priame následky, ako sú zápal, opuchliny, ťažko hojiteľné vredy na predkolení, gangrény a.s., sú často neprijemné a bolestivé. Krčové žily, ktoré sa objavujú prevažne na nohách, sú obyčajne dedičné. Vlohy na ich vznik sa však rozvinú len vtedy, keď spolupôsobia viaceré faktory.

FAKTOŘI VYVOLÁVAJUJUCE VZNIK KRČOVÝCH ŽIL

Pri nadmernom preťažení nôh, napr. v tehotenstve alebo v zamestnaní spojenom s dlhým státím (prípadne aj sedením s preloženými nohami) môže sa nábeh na vznik krčových žil prejavovať akútnymi ťažkostami súvisiacimi s krčovými žilami. V tejto súvislosti treba spomenúť, že k vzniku krčových žil môžeme prispieť vyloženými nohami. Je to bezpochyby pohodlné, ba často sa to i odporúča, pretože sa tým podporuje spätný tok krvi; nie je to však zdravé vtedy, keď sú nohy práve v ohrozenej časti lýtok často celé hodiny stačené naplocho. Žily sú totiž zovreté, svalstvo sa v dôsledku nedostatku pohybu oslabí a nemôže vytvoriť potrebný protitlak cievam.

Dalšími faktormi prispievajúcimi k vzniku krčových žil sú srdečové choroby, zápal ciev, príliš tesná obuv, tesné podvázkové, pančuchy bez podvázkov s príliš tesnou gumou, ako aj podkolienky s príliš tesnou gumou.

AKO PREDCHÁDZAŤ KRČOVÝM ŽILAM?

Existuje mnoho jednoduchých prostriedkov, na ktoré musíme dbať, ak máme predpoklad na vznik krčových žil (o tom sa možeme presvedčiť už pohľadom na nohy našej matky alebo starej matky). Sú to časté prechádzky, masáže noh, kefou, striedavé teplice a studené kúpele nôh a predkolenia, pohodlná obuv.

Ak sa krčové žily už objavia, treba jednak zachovávať uvedené opatrenia, jednak navštíviť lekára, ukázať mu nepekné miesta na nohách a poradiť sa s ním. Lekár zváží, či stačí použiť kompresívne elastické obvazy, prípadne nejaké lieky, alebo je potrebný chirurgický zákrok.

Z DOMÁCEHO HRNCA

Kabelku, ktorú dlhší čas sa nebude používať, treba pred odložením vyčistiť, podšívku zlahka vykefovať a vyplniť ju pokrčeným mäkkým papierom. Tým si udrží svoj pôvodný tvar.

Sol zostane v solničke suchá, keď pridáme do nej párnice ryže, ktorá pohlcuje nadmernú vlhkosť.

Mokrú obuv vysušíme rýchlejšie, keď do nej napcháme horúcu handru a obrátime podošvou hore. Lehšie ju vyleštíme, keď do krému na čistenie obuvi pridáme trochu mlieka.

POVEDANÉ, PREČÍTANÉ...

Rozum hovorí potichu, preto sa tak zriedkavo počuje. (D. Nehru)

HUMOR

Počas premietania filmu v kine dievča šepká vojakovi:

— Stefan, dnes senzačne bozkávaš. Snáď preto, že sedíme v poslednom rade?

— Nie, asi preto, že sa volám Žigmund.

— Ako ste mohli zdvihnuť ruku na svoju ženu iba dva týždne po svadbe? Tri mesiace väzenia!

— Ale, pán sudca, chceete nám pokaziť medové týždne?

— Jaj, slečna, vy máte kožuch! Ale musel byť poriadne drahý!

— Neviem... ja som ho dosťala od šéfa.

— Zadarmo? No, ale to ste s ním museli niečo...

— Ani nie. Ibaže som musela trochu skratiť rukávy.

— Co se stalo s tvým pašouškem?

— Oženil jsem se a on ze smutku zapečenél.

— To tolík žárlil na tvou ženu?

— To nelze tvrdit, ale ne-pustila ho ke slovu.

V jednej americkej škole se učitel ptá žáka:

— Viš-li pak, Smithi, že Washington byl v tvém věku již nejlepším žákem školy?

— Vím, ale jestlipak víte, pane učiteli, že ve vašem věku už byl prezidentem Spojených států?

Riaditeľ zoologickej záhrady sa pýta nového ošetrovateľa zvierat:

— A papagájom rozumíte tiež?

— Iste, pokiaľ hovoria po slovensky...

mladým mladším najmladším

TUČNIAKY

Už ste o nich počuli, dokonca neraz ste ich videli na obrazovke, vo filme, na obrázku. Tučniaky nelietajú, pretože namiesto kŕidel majú akési pluty, nohy posunuté dozadu a celé telo je pokryté širokými pierkami pripomínajúcimi šupiny rýb. Perie je veľmi husté a tvorí izolačnú vrstvu týchto podivuhodných vtákov — skutočných vtákov, ibaže spomínaná zmena kŕidel im znemožňuje vznášať sa vo vzduchu.

Tučniaky sa zaujímavovo rozmnožujú a vyznačujú sa veľmi vyvinutým rodičovským pudom. Je veľmi pravdepodobné, že manželstvo u tučniakov trvá naveky. Keď sa párik usadi v kolónii, hniezdisko ktorej je na večnom lade a snehu, vkladajú si tučniaky znesené vajíčko medzi nohy a prikrývajú ho kožným záhybom, nachádzajúcim sa na bruchu. Stane sa, že sa vajce, na ktorom sedí samica, nešťastnou náhodou rozbije. Úbohá samica sa okamžite pokúša „ukradnúť“ mláďa inej samičky a pri tom sa strhne nelútostná bitka... Malíčký tučniak zostane nažive, ak sa jeho matka aj nevráti z lovu. Nechajú ho opustene iba nakrátko — ochotných pestúnok je vždy dosť.

V prvých dňoch života je mláďa ukryté pod kožným záhybom niekto-reho z rodičov. Neskôr, keď sa tam už nezmestí, pridá sa ku skupine mladých tučniakov, ktoré sa zhromaždjujú do veľkých útvarov a proti zime sa chránia jednoduchým spôsobom: sú učupené tesne vedľa seba.

Tučniaky nepoznajú pocit strachu pred nepriateľom. Prečo? Pretože na

Jeseň

KAROL KARMAN

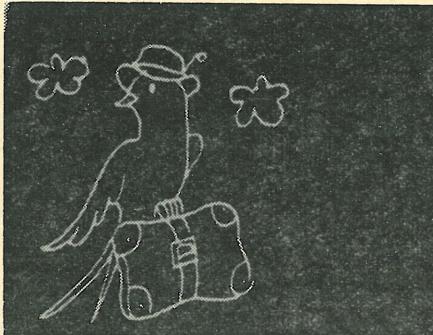
Plačú stromy, plače les
Plače rieka, plače dnes.
Vytiekli nám farbičky,
jeseň líha na kríčky.

miestach ich výskytu nežijú dravce a šelmy, pred ktorými by museli utekať, schovávať sa a brániť.

PROČ?

OD NÁS ODLÉTAJÍ TAŽNÍ PTÁCI?

Na túto otázkou nedávají védci jednoznačnou odpoveď. Počatek ptačích tahov je zrejmé v dávnych dobach, kdy se na zeměkouli začala výrazne odlišovať klimatická pásma (podnebí). Ptáci tím byli nuceni hľadať príznivnejší území, aby vychovali svá mláďa. Púsobi zde zrejmé i rôzna dĺžka dne. Čím je země severnejšej položena, tím je v lète delší deň a tím väčší možnosť pro krmení mláďa. Možná že vás napadne, proč ptáci nezústávají v tropech, kde by sa mohli užiť i ti, kteří k nám každoročne priletají. Védci to vysvetlují tím, že k svemu životu potrebují ptáci určité území s potrebnou rozlohou. Všichni ptáci by se celý rok na jednom mieste nenesli. Veľký vliv má i snaha mladých ptáků se rozptýliť, hľadať nová sídlisko.

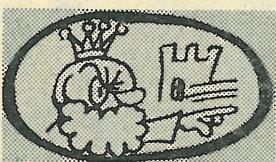

DETI, HRAME DIVADLO!

Dnes uverejňujeme scénku Lubomíra Feldeka Sol nad zlato, ku ktorej si potrebujete zhotoviť Krála a tri princezné. Odporúčame vám bábky vareškové. Podrobnejší popis nie je ani potrebný. Potrebna je jedna väčšia a tri menšie varešky. Na ne si nakreslite oči, ústa, nos a lepidlom prilepitez princeznám vláske (z vlny, bavlny, lyka a pod) i „šatočky“, vystrihnuté najlepšie z filcu, no aj z iného penejšieho materiálu. Královi, pravdaže, pripievajte na hlavu korunku a zaodejte ho do dlhého plášta. Bábky vodíte tak, že nimi pohybujete ako pri habarkovaní. Prijemný nácvik scény, chlapci a dievčatá!

SOL NAD ZLATO

I DEJSTVO

NA ZÁMKU

KRÁL: Ja som kráľ. Nemám syna — iba tri dcéry. Rozmýšľam, ktorú z tých troch mám ustanoviť, aby bola po mojej smrti kráľovnou. A už som si aj rozmyslel. Ustanovím tú, ktorá ma najviac líubi. Dcéry moje, podte sem!

TRI DCÉRY (vojdú): Tu sme, otecko. Načo nás voláš?

KRÁL: Volám vás nato, aby ste mi, pekne po poriadku, od najstaršej po najmladšiu povedali, ktorá z vás ma ako líubi.

NAJSTARŠIA: Ja, najstaršia, ťa, otecko, líubím viac ako zlato.

PROSTREDNÁ: Ja, prostredná, ťa, otecko môj, líubím viac ako striebro.

KRÁL: A ty, Maruška?

MARUŠKA: Ja ťa líubím, otecko môj, viac ako sol!

KRÁL: Čože? Ty ma líubiš iba viac ako sol? Preč z môjho hradu a je koniec prvého dejstva!

MARUŠKA (odchádza)

OPONA

II. DEJSTVO

PRED SKALOU

MARUŠKA: Ja som Maruška, najmladšia kráľovská dcéra. Otec ma vynhal, pretože ho lúbim iba viac ako sol. Už tri dni blúdim po lesoch a som už od hladu a smädu taká vysilená, že by som nedokázala zdvihnuť ani slamku.

HLAS PIADMUŽIKA: Ani mňa by si nedokázala zdvihnuť, Maruška?

MARUŠKA: Kto si, kde si, keď ťa iba počujem a nevidím?

HLAS PIADMUŽIKA: To som ja, piadamužik, a som tu, za skalou, pred ktorou stojíš. Rád by som sa pozrel do hladiska a pozdravil divákov, ale keď ma nemá kto zdvihnuť, bojím sa, že sa mi to nepodarí.

MARUŠKA: Chudák piadamužik! Neboj sa, budeš sa môcť pozrieť, aj pozdraviť. Tolko sily v sebe hádam ešte nájdem.

(Zájde ze skalu.)

HLAS MARUŠKY: Hej rup!

PIADMUŽIK (čiže chlapec, ktorý vodi postavu Krála, vystríri sa nad skalou): Kukuk! Ja vám vratím, že vás všetkých zdravím! (Zmizne ze skalou.)

HLAS PIADMUŽIKA: A tebe, Maruška, za to, že si bola ku mne taká dobrá, dávam tento vlniacik. Keď si ho prehodiš, budeš vyzeráť ako stará ženčka. A k tomu ešte túto hrudku zo soľnej jaskyne, ktorú strážim. Nikdy z nej neubudne!

HLAS MARUŠKY: Dakujem veľmi pekne, milý piadamužik!

MARUŠKA (vyjde spoza skaly, preoblečená za starú ženčku, s hrudkou soli): Čo budem teraz robiť, keď vyzerám ako stará ženčka? Už viem, čo. Zanesiem hrudku soli oteckovi do daru. Koniec druhého dejstva (Odide).

DOMČEK

RUSKÁ ĽUDOVÁ ROZPRÁVKA

— Dom, domček, kto v tebe býva?

— Ja, myška hrabalka, Ja, žabka kváalka. Ja, zajačik ušiačik. Ja, líštička sestrička. Ja, vlčok sivý krčok.

— A kto si ty?

— Ja som medved' huňatý!

— Pod s nami bývať!

Medved' lezie do domčeka. Lezie,

lezie — avšak do neho sa nesprace.

A hovorí:

— Radšej budem na streche bývať.

Vyliezol medved' na strechu a len čo sa usadil — buch — domček sa zatriasol, nahol a rozvalil sa. Len-len, že stačili z domčeka vyskočiť myška hrabalka, žabka kváalka, zajačik ušiačik, líštička sestrička, vlčok sivý krčok — neznamená a celá.

Rozholili sa drevo nanosiť, dosky popíli — nový domček postaviť.

Domček lepší ako predtým svorne postavili a všetci si v ňom pekne žili.

Stredoeurópsky folklórny folklór s ľudovou počasou — Polanča — Dobrá Ž.

Ľudová — hľadacia

Trumatis
Boguslav Šaliba
Helenka Olajná
Helenka Mandl
Helenka Gwńska
Piadosyšie František
Jozefina Neupauerová
Hanka Fesická
Edita Vojtová
Anna Šafáriková
Milanovič František
Helenka Kuciáková

Zo života

Chmel Jozef
Chmel Anna
Zapletal
Málek
Gronišli Marion

Čech

Olegi Júlia
Karmela Jana

Milanovič František

dcéry, ktoré mi ostali, žijú v samých radováncach. Ukázalo sa, že majú zlato a striebro oveľa radšej ako mňa. Na hostiny sa pomíňala všetka sol z celého kráľovstva. Kuchár mi varí teraz samé neslané jedlá. Keby ste vedeli, aké sú zlé! Ochorel som z nich a zdá sa, že umriem.

MARUŠKA: Dobrý deň, pán kráľ, neumierajte ešte. Priniesla som vám dar.

KRÁLE: Ach, dobrá ženčka, nechajte si svoj dar. Iste je to niečo zo zlata alebo striebra a pre mňa už ani zlato ani striebro nemá cenu. Sol, sol je najcennejšia zo všetkého! A ja, hľupy, vynhal som svoju dcéru Marušku, ktorá ma najviac líbila, pretože ma líbila ešte viac ako sol. Ach, keby sa mi len vrátila!

MARUŠKA (zhodí vlniacik): Tu som, otecko môj. A dar, ktorý ti prinášam, nie je ani zo zlota ani zo striebra. Je to hrudka soli, z ktorej nikdy neužívame!

KRÁLE: Hrudka soli, z ktorej nikdy neubudne? (Je sol) Mňam, mňam, A som opäť zdravý! Dcery moje, podte sem!

DVE DCÉRY (vojdú): Tu sme, otecko, načo nás voláš?

KRÁL: Volám vás nato, aby som vám oznámil, že vašu sestru Marušku, ktorá sa k nám vrátila a ktorá ma z vás najviac líbí, ustanovujem za kráľovnú! Koniec hry.

OPONA

III. DEJSTVO

NA ZÁMKU

KRÁL: Ach jaj, ach jaj, zle je v mojom kráľovstve, odkedy som vyhnal Marušku, veru zle. Dve

Sprawy spadkowe budzą zainteresowanie. Rolnik — emeryt z Orawy i kilku innych czytelników zapytuje o los wkładów oszczędnościowych złożonych przez nich w powszechniej kasie oszczędności.

Przypomnijmy ogólne założenie. Spadek obejmuje ogólny prawo i obowiązków zmarłego. Do spadku nie należą jednak prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą (np. prawo do alimentów), jak

również prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą z mocy odpowiedniego przepisu ustawy na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami. W tej kategorii praw największe znaczenie praktyczne ma wyłączenie ze spadku praw najmu mieszkania oraz prawa do wkładów oszczędnościowych.

Sygnalizujemy, że w razie śmierci najemcy mieszkania w stosunku najmu wstępują z mocy prawa osoby bliskie najemcy, które stale z nim mieszkali, aż do jego śmierci. Przepis prawny chroni te osoby i umożliwia im pozostanie w zajmowanym przez nich mieszkaniu, choćby nie

były one powołane do spadku.

W sprawie wkładów oszczędnościowych prawo bankowe (art. 40 ustawy z 12 czerwca 1975 r. — Dz.U. Nr 20, poz. 108) stanoi, że powszechna kasa oszczędności obowiązana jest wypłacić po śmierci wkladcy z jego wkladów kwoty ogółem do 200 tysięcy złotych osobom, które wkladca wskazał w specjalnym oświadczeniu złożonym powszechniej kasi oszczędności.

Do otrzymania takich wplat uprawnieni są jedynie małżonek, dzieci, wnuki, rodzice, dziadkowie lub rodzeństwo wkladcy.

Ta sytuacja to uznany przez prawo cywilne przywilej dla wkladcy, który

może w ten sposób przekazać swój wkład oszczędnościowy osobom najbliższym, bez zachowania formalności i rygorów prawa spadkowego.

Trzeba jednak zdawać sobie sprawę z tego, że jeżeli wkladca nie zadysponował swoim wkladem w formie odpowiedniego oświadczenia, albo zadysponował jedynie jego częścią, to jego wklad w całości lub w części należy do spadku.

Na marginesie wyjaśnienia tej kwestii warto zauważać, że w każdym przypadku lepiej jest przechowywać pieniądze w powszechniej kasi oszczędności, a nie w przysłowiej „pończosze”.

M.B.

WETERYNARZ

PAZOŻYTY ŚWIŃ I ZAPOBIEGANIE IM

Ażeby uchronić zwierzęta od pasożytów musimy utrzymywać je w takich warunkach, aby jak najbardziej ograniczyć możliwości ich zarażenia się. Dotyczy to szczególnie zwierząt młodych, które są z natury rzeczy podatniejsze na choroby pasożytne. Musimy je odosabniać od zwierząt starszych, które w większości wypadków są źródłem zarażania się pasożytami. Najlepsze byłoby przeprowadzenie kuracji odrobowczącej macior w okresie przed porodem. W każdym razie należy dążyć do trzymania młodych w osobnych pomieszczeniach, które nie powinny być przez dłuższy czas przed tym zajmowane przez zwierzęta stare, tego samego gatunku. Chodzi bowiem o to, by w pomiesz-

czeniach nie znajdowały się jaja pasożytów, które mogłyby dostać się do organizmu zwierząt młodych. Dotyczy to zarówno chlewów jak i wybiegów.

W pomieszczeniach suchych na ogół jaja pasożytów szybko giną. Przeciętnie można przyjąć, że w ciągu miesiąca jaja tracą zdolność do rozwoju z wyjątkiem jaj glist wyjatkowo odpornych, które mogą całymi miesiącami leżeć bez szkody. Do dezynfekcji ewentualnie używamy formalin w rozcieńczeniu najwyższej 2%. Ale do środków dezynfekcyjnych nie należy przywiązywać zbyt wielkiej wagi w przypadku pasożytów. Poza tym nigdy nie ma się pewności, że płyn dezynfekcyjny dostanie się do wszystkich szpar i zakamarków. Należy pamiętać, że środki dezynfekcyjne stosujemy po dokładnym oczyszczeniu mechanicznym (sprzątanie ściołki i wymycie gorącą wodą ścian i sprzętu).

Dla zwalczenia chorób pasożytycznych dużo wię-

ksze znaczenie ma stosowanie zasad higieny i tak zwane biologiczne zwalczanie pasożytów. Nie będą się rozwijały masowo pasożyty w gospodarstwach, w których utrzymane są w stanie czystości pomieszczenia i zwierzęta. Należy unikać trzymania zwierząt na gnoju. Dobra, nieprzepuszczalna podloga za spadem i należycie utrzymanymi kanałami odpływowymi dla moczu jest bardzo wskazana. Ściółkę należy często zmieniać i codziennie usuwać kal zwierząt, który jest najgłówniejszym źródłem zakażenia pasożytami; w nim bowiem znajdują się ich jaja.

Pamiętajmy, że jedna samica glisty świńskiej produkuje w ciągu doby 200 tysięcy jaj, a rzadko ma się do czynienia z jedną samicą. Stąd możliwości zarażania się zwierząt są ogromne. Twierdzenie, że świnia lubi brud, jest klarowne. Świnia należy do czystych zwierząt. Zawsze wybiera suche miejsce na

legowisko i nigdy nie odaje kalu w miejscu legowiska.

Biologiczne zwalczanie pasożytów polega na stworzeniu takich warunków, w których pasożyty nie mają szans rozwoju, a więc utrzymanie pomieszczeń w stanie suchym z reguły uniemożliwia lub utrudnia rozwój jaj pasożytów. Musimy o tym pamiętać zwłaszcza gdy mamy klatki wolne czasowo od zwierząt, aby po oczyszczeniu z nawozu, osuszyć je przez otworzenie drzwi i okien. Pomieszczenia wolne od zwierząt pozostawione w ciągu miesiąca w stanie suchym z reguły możemy uważać za wolne od pasożytów i ich jaj. Jak czytelnicy domyślają się, chodzi tu o higienę zapobiegającą rozmnażaniu się zarówno pasożytów wewnętrznych świń jak: wegrzycy, bablowica, glistnica, włośnica i innych, jak również i zewnętrznych — wszawica oraz świerzb.

HENRYK MACZKA

ZUZKA

ÚPRAVA DOMÁCÍCH KRÁLÍKŮ

Výrele doporučujeme chov domácích králíků. Králi domácí je nenáročný hladavec, kromě kožek je zdrojem hodnotného masa. Pěstujeme je v koticích nebo králikárnách. Spojí se s každou trávou, vrbovými proutky, koštálky a zeleninovou natí, v zimě senem. Mladého stażeného králíka vyvrhne, oddělme játra, (pozor na žluč), srdce, plíce necháváme v hrudníku, omylem, otrém suchou ulírkou, rozdělme na díly (zadní a přední běhy, hřbet, upravujeme různým způsobem, hrudník a hlava s krkem se hodí na polévku) nasolíme a

necháme přes noc v chladnu uležet.

KRÁLÍČI POLEVKY

Hlavu (bez očí a hlenovité části) s krkem, srdíčko, hrudník a případně kosti ze stehen uvaříme v osolené vodě s kořenovou zeleninou a několika zrnky nového koření. Do procesené polévky přidáme lžici sádla a zavaříme do ní nočky z králičích jater: játra semeleme nebo poškrábeme, přidáme stroužek česneku rozetřeného se solí, mletý pepř, zelenou petrželku, celé vajíčko a podle potřeby struhačnou housku.

SMAŽENÝ DOMÁCÍ KRÁLÍK

Nasolené, uleželé díly králíka (staršího odblaníme) částečně vykostíme, naklepeme, můžeme pokapat citronem, obalíme v mouce, rozlehaném vejci, strouhané housce a na

sádle zvolna smažíme do červena. Podáváme s Bramborami a kyselou okurkou, Bramborovým salátem nebo saláty ze syrové zeleniny.

KRÁLÍK NA PAPRICE:

V kostrolu na rozkrájéné rozebrané slanině usmažíme drobně nakrájennou cibulkou, vložíme připraveného králíka, posypeme paprikou a dusíme, nejdříve ve vlastní štavé, pak podlijeme vodou nebo polévou. Když je maso měkké, necháme štavu vysmahnout, zapřášíme moukou a když začloutne, zalijeme vařící vodou nebo polévou a dobře povaříme. Můžeme přidat kyselou smetanu a prolisované rajče nebo rajčatový protlak. Stejně připravíme králíka na zelenině: do zapěněné cibulky přidáme nakrájenou kořenovou zeleninu. Před

podáváním štavu prolišujeme. Podáváme s houskovými nebo kynutými knedlíky, vařenými těstovinami nebo dušenou rýží.

NAŁOŻENÝ KRÁLÍK

Zadek a hřbet králíka očistíme, odblaníme, obložíme jedlovými větvítkami a jalovčinkami, ovážíme moťouzem a necháme přes noc v chladnu viset. Následujícího dne maso očistíme a naložíme do octa se solí, nakrájenou cibulí celým pepřem, bobkovým listem a několika hřebíčky. Před pečením rozplámlíme v pekaři kousek másla a kousek slaniny, vložíme králíka, trochu přisolíme a za stálého podlévání upečeme. Měkkého králíka vydáme, nakrájíme na díly a na míse polijeme moukou zahuštenou a procezenou štavou. Podáváme s opékankými brambory.

PSYCHO-ZÁBAVA

MENO VESTÍ

ŠTEFAN — je to zaujímavý typ intelektuála. Najcharakteristickejšie črtu osôb, ktoré majú toto meno sú: citiľnosť, inteligencia, zmysel pre syntézu, intuícia, fantázia, zanovitosť a vernost.

Štefan bez tažkostí končí školu, má veľké a všeobecné záujmy a schopnosti. Nudi ho všetko, čo je stále, nemeníťné a trvalé. Rýchle reaguje — môže sa zoberať niekoľkimi otázkami naraz. Keď dospeje k záveru, že niečo vyriešil s konečnou platnosťou, prestáva ho to zaujímať.

Má schopnosti presvedčovania o vlastných názoroch a o ich správnosti. Vie plynne, sugestívne hovoriť, keď zdôvodňuje svoje názory. V živote si vie poradiť. Rád píše, preto často býva novinárom, ale môže byť aj výborným obchodníkom, advokátom, vojakom, hercom a športovcom.

Má živý charakter ale aj veľké požiadavky, je rád keď sa oň niekto stará. Rád by žil iba takým spôsobom, ktorý mu zodpovedá a robí iba to, na čo má chut. Je citiľostivý a týka sa to nielen jeho kariéry, ale aj súkromia. V citovom živote nebjýva vrtošívý. Štefan je stály, predvidavy a v láske máva veľké úspechy — vie si vyberať. Žení sa nielen z lásky, ale aj z rozumu. Žije dlho a je zdravý. Aj keď je starý, býva bystrý, rýchle reaguje a máva všeobecné záujmy do neskoreho veku.

Je to meno gréckeho pôvodu. V tejto reči Stephan, Stephanos znamená: veniec, kvetná koruna. Toto meno je veľmi populárne v mnohých krajinach. Štefan, to je rusky Stepan (Stopa, Steňka), francúzsky — Etienne, španielsky — Estebán, anglicky — Stephen a maďarsky István.

snár

VERITE SNOM? NIE ANI MY NEVERIME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADA ZA PREDSUDOK NASICH BABÍČIEK. OSTATNE, VED JE TO IBÀ ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNÍVA:

Cerešna kvitnúca — šťastie

— s plodmi — šťastný domov

Cerešnové kvety — šťastie je blízko teba
Cerešne trhať — radost

— jest — príjemné hodiny pred tebou
— kyslé — nežiadaj to, čo je nedosiahanuteľné

Dovolenka — dobré si splniť úlohu

Hydina, kŕmit ju — hádka v domácnosti

— vidieť — twoje príjmy sa zvýšia

Kamenná dlažba — istá životna dráha

Lastovičky v hniezde — očakávaj radosť

— vidieť do domu vletie — novinky

— švitoriaci počut — dobrá správa

— lietat vidiel — twoje prianie sa splní

— ich hniezdo — pokojná domácnosť

Medovinu piť — uzavrieť priateľstvo

Nemanželské dieťa — ohováraju ľa

Ostrohy strieborné nosiť — budeš

zámožný

— štrngat počut — budeš v spoločnosti

Pečenú zverinu jest — tvoj život bude dobrý

Prekopávať niečo — dobré vyhliadky do budúcnosti

Rubín — šťastie pre teba a iných

Saláš — budeš viesť voľný život

Skladište prázdné — novinky

NEVITE SI PORADIŤ S RÓZNÝMI ŤAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSŤAMI, KTORÉ VÁS ROZCUEUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

ŽIVOT
CZASOPISM
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz.
oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jablonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzica Góra), Augustin Bryja (Lapsze wyżne), Alojz Galus (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapčík (Mikolajka), Ján Kovalík (Zubrzica Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Luščinský (Zelów), Lídya Mšálová (Zubrzica Góra), Lídye Mundilová (Kuców), Ignáč Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Rúžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksman'ský (Trnávka), Andrej Vojtas (Jurgów).
Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Magdalena Polakowska; red. graf. — Elżbieta Ksybek.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wiejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57. Adres ZG TKCIS: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38. tel. 212-92.

Cena prenumeraty krajowej: rocznicie — 12 zł; półrocznicie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každégo miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państewne i społ

50 LET BRNĚNSKÉHO VÝSTAVIŠTĚ

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

zeměpisnou polohou ideálně předurčeno, k této důležitému obchodnímu středisku: jíz ve starověku a v moderní éře leží na krátké cestě důležitých obchodních cest (jmennujme alespoň známou solnou či jantarovou stezku) spojujících jihozápad Evropy. Kde se kříží obchodní cesty, tam se konají i trhy: velké trhy se zahraniční

učením dležitý pokrok; koná se ročník Brnenských výstavních (BVT), prozatím ještě na provizorních místech, ve školách a veřejných výstavách. Úspěch byl velký a myslí veletřhu již zvítězila natolik, že postupně skupují pozemek v města. V roce 1927 se začíná s výstavbou výstaviště a hlavního pavilonu. O rok později se výstaviště představuje veřejnosti. Dne 26. května 1929 je otevřena slavností Výstava současné kultury v Československu. Té nebylo náhodně. CSR oslavoval prvních deset let.

svou úvisek dobrovolnou. V posledních dnech boju v dubnu 1945. Pouze díky obětavému úsilí tisíců tisíců dobrovolných pracovníků, občanů města Brna, se podařilo v letech poválečné obnovy uvést výstavisko příplatečně stavu. Výstavy však zatím musely dát přednost důležitějšímu hospodářským úkolům...

První mezinárodní strojírenský veletrh se konal od 6. do 20. září 1959. Území, na kterém se konal, bylo proti roku 1928 (kdy veletzni brněnský areál měl svou premiéru) dvakrát větší než krytý výstavní plocha dvěnice, než trojnásobek. Veletrh se zúčastnilo 13 500 odborníků a zájemců ze 44 zemí celého světa a navštívilo jej 2, 364 656 osob.

Družia narodení v znamení Škorpiona, teda od 24. októbra do 2. novembra, prežili prvé tri štvrtiny čea tohto roka dobre, hoci mali v období, kedy sa vyskytli ľázkostného faktúry, náročnosť na zdravie, i na nedorozumenia v rodine, aj na pracoviskách niektorí zaznamenali menšie neúspechy.

A vŕšok v októbri nastáva pri Skorpióňov veľmi šťastný čas. Nepríaznivé udalosti z predosýce mesiacov budú zabudnuté. Mnohých očakáva veľké štásťe v lásku, a to tak v dobrých vzťahoch s partnerom, ako aj — pre slobodných — získaním životného druha. Aj finančné záležitosti sa tomuto čase zlepšia, očakávané zlepšky a odmeny prídu práve v tomto období. Zdravie Skorpiónov, ktorí sa doteraz nájsťa stáčovali, sa následne zlepší, aj keď niektorí s

Veleúčinnovo omlasu cnybojelo jen jedno
stále výstavně. Jeho výstavba se již
homárovská metropole domáhala již
od poloviny minulého století, čas ov-
šem zrál pomalu. Brno sice patří k
nejdůležitějším hospodářským cen-
trům na území Československa, ovšem
právě tomuto území už tehdy téměř
300 let nepřináší samostatnost. Čechy,
Morava a Slovensko byly ještě na za-
čátku XX. století pouze nerovnopráv-
nou součástí rakousko-uherské monarchie; centrem mezinárodních výstav a
trhů byla císařská Vídeň... Brno musí
počkat. Evropou se musí ještě přehnát
pustošivá první světová válka, na-
vštějem konci se musí rozpadnout pře-
sázející monarchie, musí vzniknout nové
samostatné monarchie, republiky

28. října 1918 vzniká Československá
republika.

Hned na úsvitu mladého českoslo-
venského státu se v Brně s novou
vlastní městskou rady konal výstav-
bařský sjezd, který vymezil výstavbu
výstavního pavilonu v Brně.

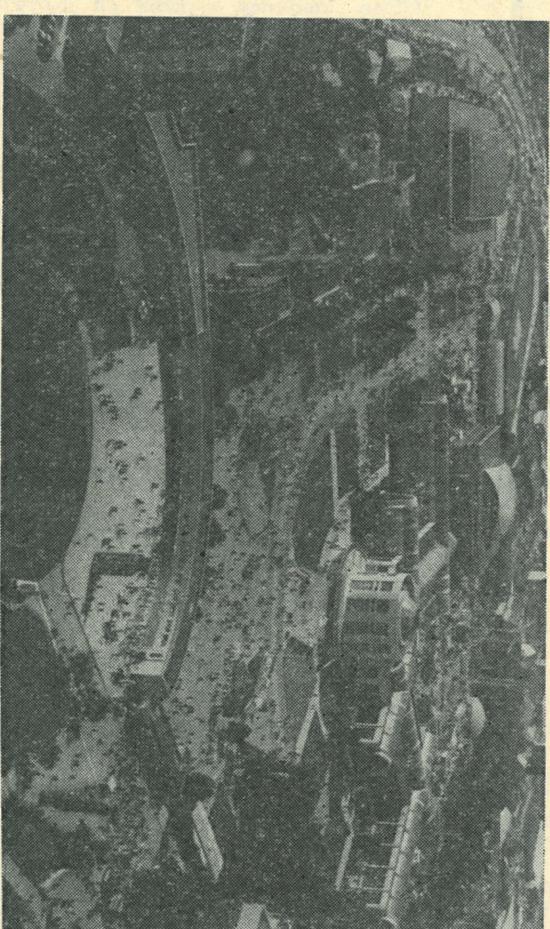
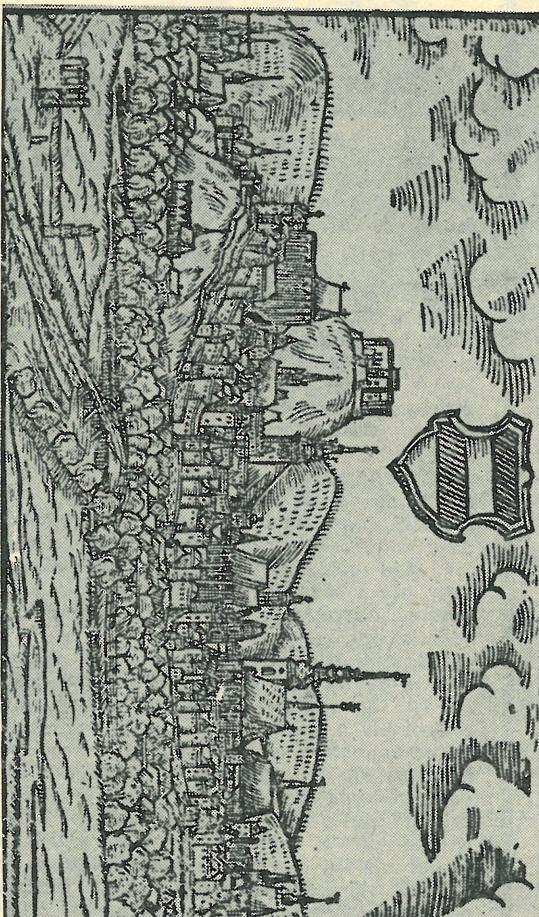
360 113 m², stále pavilony měly plochu
30 355 m². Poloha výstaviště byla z
lenského vzhledu výhodně: veletřížní ar-
aje ze tří stran lemovaná lesnatými stá-
němi brněnských lesoparků a z
chodní strany navazuje plynule
okraj města, jeho hlavní komuni-
ce a železniční nádraží. Stavební
vývarna hodnota pavilonů byla
své dobu vyvrcholením avantgar-
bněšské architektury. O úspěch
světové na výstavě: za čtyři měsíce
trvaní výstavy navštívilo brněnskou
veletřížní areál dva a tři čtvrtě milionu
osob z Československa a zahraničí. Ze
lo se, že úspěch nového veletříže
centra na obchodně hospodářské mapě
Evropy je zajistěn na dlouhá léta a
především...

vý-
na-
ka-
a
a
ve
dne
mili-
v za-
tě ne-
peri z
Po úspě-
tav bylo v r.
a přepravov
se zde mohly
strojírenské l
vána řada no
unikátního pa
dnes největší
železobetonové

Mezinárodní potřebovenského strojírenství, kromě celá řada sítí podniků zahraničního obchodu s strojírenstvím (Motokov, Pragoexport, Československá a Kovo) vystavilo na výstavě, např. EMBRAVEX výstava obalové a těžnických novinek zimní letošního rokku tečnila zajímavá prumyslovských robotů, a také náhradního výstavy Mezinárodního strojírenství — výstavních odboreb strojírenské expozice v rámci mezinárodního — od těch nejdůležitějších celků a marmutichů, kterou po nejdřívějších výstavách a zdravotnictví. Nejuspěšnějším exponátem byl Mezinárodní pavilon Z, který je do dali Mezinárodního letiště Brno '78.

ravínářský veletrh toho se pravdeльнě vystavovaných vys-
X-PRINT (mezináro-
danské techniky),
výstava vynálezů a
inovací) a další. Na pod-
iu se poprvé uskutečnila
mezinárodní výstava
borotík pod názvem
nejvýznamnější akce
víře: XX. ročník
bojovenského veletrhu
září. V šestnácti
ich byly vyšvázeny
dny v nejsršším sor-
očích investičních
strojrenských vý-
stavách měřicí, počíta-
čnícké, exponátum
na 40 Zlatých me-
sto strojrenského ve-

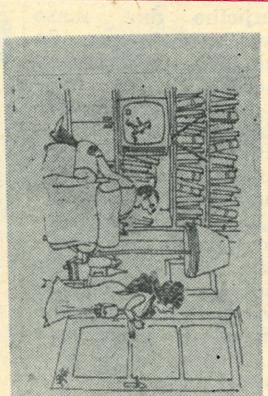
Drevorýt Johanna Willenberga, nejstarší dochované vyobrazení města Brna z přední strany českého vydání knihy Bartholomeje Paprockého z r. 1593

Cástečný pohled na brněnský veletržní areál v době konání Mezinárodního strojírenského veletrhu (CTK)

SKORPIÓN

TEMPERATURE: 10°
THERMOMETER: 20°
TEPLOMETER: 30°

HUMOR